

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

тема:

ДЕКОРАТИВНА КОМПОЗИЦІЯ «МОЯ УКРАЇНА»

У ТЕХНІЦІ В'ЯЗАННЯ ГАЧКОМ

Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

Спеціалізація: Художній текстиль

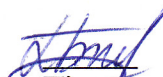
Шифр ДПДМ. 19158.18.07.ПЗ

Виконав: студентка II курсу, групи ДМ-18-1

Підпис

К. С. Рябець
Ініціали, прізвище

Керівник

Підпис

Б. В. Крулик
Ініціали, прізвище

Нормоконтролер

Підпис

О. В. Пястук
Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:

Підпис

І. В. Андрощук
Ініціали, прізвище

Зав. кафедри ТПО і ДМ

«06» серпня 2022 р.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний
Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
Спеціалізація Художній текстиль
Освітня програма «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувачка кафедри ТТЮ:ДМ
Людмила Г.В.
« 06 » листопада 2022 р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ

Ребач Катерина Сергіївна

Прізвище, ім'я, по-батькові студента

1. Тема проєкту Декоративна композиція «Моя Україна» у техніці в'язання гачком
керівник проєкту Крулик Б.В.

Прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання

Затверджено наказом ректора університету від 01.03.2022 р. №

2. Строк подання студентом роботи на кафедру 09.06.2022 р.

3. Вихідні дані до проєкту декоративна композиція, Техніка в'язання гачком, тема: «Моя Україна»

4. Зміст пояснювальної записки

Вступ. Перший розділ: традиції та новаторство декоративного килиму. Другий розділ: художньо-композиційні та технічні матеріалознавчі аспекти виконання декоративної композиції «Моя Україна» у техніці в'язання гачком. Висновки. Перелік джерел. Додатки

5. Творча робота «Моя Україна»

Назва художнього твору (виробу)

6. Дата видачі завдання 02.03.2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапу (розділу) ДП	Терміни виконання	Примітки
1. Затвердження теми ДП	01.03.22	виконано
2. Збір матеріалу для створення ескізних варіантів проєкту	з 01.03.22 до 11.03.22	виконано
3. Етап ескізування до виконання художньої частини проєкту	до 15.03.22	виконано
4. Виконання ескізної частини проєкту в чистовому варіанті	до 18.03.22	виконано
5. Підготовка інструментів і матеріалів до виконання проєкту обраною технікою	з 18.03.22	виконано
6. Початок виконання ДП в матеріалі	з 21.03.22	виконано
7. Збір матеріалу до теоретичної частини ДП (дипломного проєкту)	з 02.04.22	виконано
8. Написання 1-го розділу ДП	квітень	виконано
Підрозділ 1.1	- " -	
Підрозділ 1.2	- " -	
Підрозділ 1.3	- " -	
9. Завершальний етап виконання ДП в матеріалі (худ. збір)	2-й тиж. трав.	виконано
10. Завершення і оформлення роботи в матеріалі (худ. збір)	кінць трав.	виконано
11. Написання 2-го розділу описової частини ДП	травень	виконано
Підрозділ 2.1	- " -	
Підрозділ 2.2	- " -	
Підрозділ 2.3	- " -	
12. Формування висновків ДП	3-й тиж.	виконано
13. Складання переліку джерел посилання	3-й тиж.	виконано
14. Укладання додатків ДП	до кінця трав.	виконано
15. Попередній захист ДП	05.06.22	виконано
16. Виправлення зауважень	з 06.06.22	виконано
17. Збір підписів: керівника, завідувача кафедри, нормо контролера	06.06.22	виконано
18. Збір додаткових документів до ДП: відгук керівника, рецензія, антиплагіат	06.06.22	виконано
19. Здача ДП і пакету документів секретарю екзаменаційної комісії	10.06.22	виконано
20. Захист ДП (дипломного проєкту)	15.06.22	виконано

Студент

Підпис

К. С. Рябець
Ініціали, прізвище

Керівник

Підпис

Б. В. Крулик
Ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

Тема дипломного проєкту: Декоративна композиція «Моя Україна» у техніці в'язання гачком.

Автор: К. С. Рябець

Керівник: Б. В Крулик

Обсяг пояснювальної записки: с.75; Обсяг додатків: с.15

Ключові слова: Декоративна композиція, в'язання гачком, техдекоративне мистецтво, композиція, технологічний процес, техніки виконання.

Дипломний проєкт виконувався з урахуванням особливостей обраної техніки та використовуваних матеріалів для виконання художнього твору. Текстова частина дипломного проєкту складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків.

У першому розділі виконано дослідження техніки «в'язання гачком», як вид декоративно-ужиткового мистецтва в її історичному розвитку, розкрито її декоративні якості; визначено художньо-технологічні принципи виконання творів даною технікою; обґрунтовано художньо-образний зміст виконаного художнього твору та ідею його втілення.

У другому розділі, через сюжет та назву виконаного художнього твору розкрито його композиційні та художні особливості; обґрунтовано матеріалознавчі аспекти виконання художнього твору обраною технікою; описано технологічні принципи та послідовність виконання за обраним видом декоративного мистецтва.

Зроблено висновки щодо збереження традиційних прийомів; підведено підсумки щодо поставлених на початку роботи мети та завдань. Подано список джерел посилання. Текстова частина підсилюється ілюстративним матеріалом, який винесено у додатки.

ЗМІСТ

Вступ.....	6
1 Традиції та новаторство декоративного живопису.....	8
1.1 Історія та передумови розвитку традицій в'язання.....	8
1.2 Художньо-технологічні принципи в'язання гачком	17
1.3 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми «Моя Україна».....	27
2 Художньо-композиційні та технолого-матеріалознавчі аспекти виконання декоративної композиції «Моя Україна» в техніці в'язання гачком.....	37
2.1 Композиційні та художні особливості декоративної композиції «Моя Україна» у техніці в'язання гачком.....	37
2.2 Матеріалознавчі аспекти декоративної композиції «Моя Україна» у техніці «в'язання гачком».....	41
2.3 Технологічні принципи та послідовність виконання декоративної композиції «Моя Україна» у техніці «в'язання гачком».....	45
Висновки	53
Перелік джерел посилання.....	55
Додаток А В'язання в давнину.....	61
Додаток Б Сучасний в'язаний одяг.....	62
Додаток В Технологічні принципи в'язання гачком на вилці.....	63
Додаток Г Традиційні техніки в'язання гачком.....	65
Додаток Д Японське мистецтво в'язання.....	59
Додаток Е Соняшники в мистецтві.....	70
Додаток Ж Українські мурали.....	72
Додаток К Матеріали та інструменти необхідні для техніки в'язання гачком	75

ВСТУП

Ще з давна, у створених виробах, людина задовольняє не тільки свої щоденні побутові потреби, але й одночасно – свої естетичні, намагаючись прикрасити предмет, яким вона користується. Декоративно-ужиткове мистецтво – це мистецтво, що відповідає за створення художніх виробів, які мають практичне застосування, а також присутня художня обробка (оздоблення) побутових предметів (меблів, тканин, знарядь праці, одягу, посуду та іншого). Як вид художньої творчості декоративно-прикладне мистецтво остаточно складається під час виділення ремесла у самостійну галузь виробництва. До промислового перевороту всі вироби виготовлялися вручну майстром та його підмайстрами.

Твори декоративно-прикладного мистецтва є частиною предметного середовища, що оточує людину.

Ручне в'язання гачком відоме з давнини. В'язання гачком – один із найпоширеніших видів рукоділля, що існує понад три тисячі років.

Досліджуючи традиції та розвиток декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема й мистецтва в'язання гачком було вирішено обрати таку тему, як: декоративна композиція «Моя Україна» в'язання гачком.

Предметом дипломного проєкту є художні особливості традиційної техніки «в'язання гачком» у сучасному декоративному мистецтві.

Мета дипломного проєкту полягає в обґрунтуванні техніки в'язання гачком в його історичному та художньо-технологічному аспектах й розкриття його технологічних можливостей на прикладі виконання художнього твору.

Згідно мети дипломного проєкту було поставлено такі завдання:

- дослідити історію виникнення та розвитку техніки в'язання гачком;
- визначити художньо-технологічні принципи виконання творів технікою в'язання гачком;

- обґрунтувати ідею художнього твору обраного для виконання та
- його художньо-образного відтворення;
- охарактеризувати композиційні та художні особливості виконаного
- художнього твору за обраною технікою, а також матеріалознавчі аспекти його виконання;
- описати технологію виконання художнього твору.

Методи дослідження: аналіз історії розвитку техніки в'язання гачком, її особливостей, художньо-композиційних особливостей художнього твору; абстрагування і конкретизація основних матеріалів, інструментів та технологічної послідовності виготовлення декоративної композиції у техніці в'язання гачком, узагальнення й систематизація з метою визначення технології виготовлення художнього твору та формулювання висновків.

1 ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО В ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ В'ЯЗАННЯ

1.1 Історія та передумови розвитку традицій в'язання

В'язання – один з найдавніших видів рукоділля. Перші в'язані речі належать до III–IV ст. н.е. і виявлені вони в різних місцях, причому досить віддалених одне від одного. Знайдені на території Нового Світу (Перу) знахідки, що свідчать про розвиток в'язання, датуються III ст. н.е., а в Старому Світі – IV–V ст. н.е. Ці вироби свідчать про наявність уже в той час високорозвиненої техніки в'язання, складання візерунків, вибору кольору, але ж період більш раннього розвитку був, безсумнівно, дуже тривалим. Тому багато дослідників прагнуть довести, що люди задовго до нашої ери володіли технікою в'язання. У країнах Сходу знайдені побічні докази використання в'язаних предметів одягу в давні часи [1].

Варто відразу зазначити, що досі невідомо, як саме було винайдено в'язання. За непрямыми даними, можна припустити, що воно зародилося задовго до нашої ери. Ясно, що таких достовірних даних, як скам'янілості або скелети, годі й шукати, адже в'язані вироби не мали можливості зберігатися стільки часу.

Основними джерелами інформації про історію в'язання є стародавні зображення та старовинні в'язані речі різних епох, знайдені археологами.

Зокрема, одними з найдавніших в'язаних речей, які дійшли до нашого часу, є знайдені в Єгипті в'язані шкарпетки, що збереглися завдяки сухому клімату. Ці шкарпетки, датовані 1500–1200 рр. до н. е., виконано круговим в'язанням технікою переплетення пряжі двох кольорів – білого та індиго (темно-синього). Вони прикрашені різними візерунками – від зигзагів та

інших простих геометричних фігур до написів і складних візерунків з ромбів (див. додаток А, рисунок А.1).

Приблизно до 300 року н. е. можна віднести знайдені в гробницях Німеччини (Тюрінгії) спиці з кісток і довгі вовняні штани з пришитими до них в'язаними шкарпетками.

Цікавим фактом є те, що в Перу археологи знайшли в'язаний пояс із зображенням колібрі, який належить до III ст. н. е. Отже, в'язання було відоме й у Новому Світі.

Усі ці знахідки старовини є свідченням того, що культура і майстерність в'язання, а також складання візерунків, уміння поєднувати кольори були високо розвинені віддавна.

У V ст. н. е. в'язання стало дуже популярним на Сході. Наймайстернішими в'язальниками у давнину вважалися араби. Фрагменти дуже гарного й оригінального арабського в'язання (приблизно VII–IX ст. н. е.) зі складними геометричними орнаментами різних кольорів було знайдено в Єгипті.

В Європу в'язання привезли єгипетські християни-копти у IX ст., а вже у XII ст. в'язати навчилися іспанці та італійці, у XIII ст. – французи, шотландці, англійці. Слово «в'язати» з'явилося в англійській мові лише у XIII столітті.

Перші в'язані речі в Європі виготовили для іспанської королівської родини мусульманські в'язальники, спеціально найняті для цих цілей. Ці вироби були знайдені в королівських монастирях у похованнях. Серед них – речі найвищої якості, наприклад, гарні наволочки і рукавички.

Імовірно, у кінці XIII ст. в Швейцарії або Італії винайшли в'язальну машину, за допомогою якої виготовляли в'язане полотно у вигляді труби. З такого полотна викроювали і шили спідній одяг та панчохи. Також здобули популярність головні убори з Англії та Франції – берети грубої в'язки.

У XIV–XV ст. почали в'язати ковпаки (капюшони) і перші моделі верхнього одягу.

Деякі європейські картини XIV ст. зображують за в'язанням Богоматір, що є доказом важливості та поширеності цього виду рукоділля серед перших осіб держав того часу. Предмети в'язаного одягу коштували дуже дорого і були доступні переважно аристократам. У Німеччині зберігається Букстехудський вівтар, розписаний близько 1390 р. художником Бертрамом з Мідена, на якому зображена Діва Марія, котра в'яже на чотирьох спицях сорочку для немовляти.

У XV–XVI ст. в'язання доволі активно поширилося в Європі й перетворилося на домашню роботу і водночас прибуткову галузь: в'язали панчохи, шкарпетки, рукавички, капюшони, кофти, капелюшки. З'явилися цілі в'язальні цехи.

Набули поширення в'язані панчохи, які були дуже популярними серед знаті та вважалися вишуканим предметом одягу. В Англії їх носили королі Генріх IV, Генріх VIII, у Франції – Карл IX.

У XIV–XVII ст. на українських землях ремесло в'язання існувало як допоміжне в цехах шапкарів і рукавичників.

Цікаво, що ручне в'язання спочатку було суто чоловічою справою, і лише після його поширення ним почали займатися жінки.

В Англії у 1589 році, помічник парафіяльного священника Вільям Лі з Вулбриджа винайшов в'язальний верстат, який використовувався для в'язання все тих же панчіх. Принцип роботи цього верстата та його найважливіший елемент – голка з гачком на кінці – усе це зберігалося й в сучасних моделях в'язальних машин.

З моменту винаходу в'язального верстата виробництво в'язаного одягу набуло промислового масштабу. Почали з'являтися цілі підприємства. Зв'язані на в'язальних верстатах вироби і коштували дешевше, і давали змогу протягом короткого часу виробляти більше продукції. Однак і ручне в'язання не зникло зовсім. Адже жодна зв'язана на верстаті річ не могла повторити візерунок, створений руками. Та й у сучасному світі з новітніми цифровими технологіями предмети ручного в'язання цінуються як ніколи високо.

Починаючи з XVI ст., британці почали експортувати в'язані речі в інші країни – Німеччину, Іспанію, Нідерланди. Це був справжній бізнес. Королева Англії Єлизавета I замовляла собі панчохи зі спеціальної шовкової пряжі, яка була м'якою, дуже тонкою і набагато приємнішою до тіла, ніж груба вовна. У ту епоху в'язання мало неабияке значення не лише для осіб королівської крові, а й для простого населення. Виготовленням в'язаних вовняних панчіх і продажем їх за кордон займалося багато британців. Створювали навіть спеціальні школи в'язання, щоб забезпечити роботою представників нижчих верств населення.

В Європі в'язання було прерогативою чоловіків, які в'язали собі панчохи й надягали їх по кілька пар у холодну пору – до 12-ти (див. додаток А, рисунок А.2).

У 1566 р. шведський король Ерік мав 27 пар в'язаних шкарпеток з Іспанії. Вартість кожної пари дорівнювала річній платні його камердинера.

У 1612 р. панчішники м. Праги заявили, що під страхом грошового стягнення не приймуть на роботу жодної жінки.

Англійський король Генріх одного разу отримав від короля Іспанії надзвичайно цінний подарунок – пару панчіх ручного в'язання.

В одній шотландській легенді розповідається, що у 1558 р. біля берегів острова Фер-Айл зазнав аварії один з кораблів Великої Іспанської Армади. Іспанські моряки, які зійшли на берег, були вдягнені в яскраві кольорові светри, прикрашені орнаментами з католицьких символів. За легендою, місцеві жителі перейняли цей стиль і створили своє оригінальне в'язання, в якому використовують нитки різних кольорів та орнаменти з хрестів, ромбів і зірок.

У XIX ст. англійські реформатори неодноразово пропонували навчити вуличних хлопчаків в'язати шкарпетки, щоб утримати їх від в'язниці.

Згідно з дослідженнями, на початку XXI ст. в США в'язанням займалося 53 мільйони американок, тобто кожна третя жінка.

У Шотландії у XVII – XVIII ст. в'язанням займалися цілі родини. Вони розробляли неповторні різнокольорові візерунки, якими прикрашали рукавички, панчохи, светри. Нитки просочували спеціальними оліями, щоб вироби, зв'язані з них для моряків, зберігали тепло. Тоді ж з'явився і став традиційним для шотландців головний убір – в'язаний берет. Саме шотландські майстри заклали основи в'язання таких орнаментів, як джгути і коси, удосконалені в Ірландії вже на початку XX ст.

У XVIII ст. серед чоловіків були популярними довгі штани, які облягали ноги, і довгі панчохи. Потім з'явилися в'язані кофти. У музеях Швеції можна побачити кілька таких кофтин із шовку.

Уже в XIX ст. в'язання використовували для оздоблення етнічного одягу, зазвичай імітуючи дорогі та рідкісні тканини. Багаті селяни Старого і Нового Світу розвивали власні традиції цього ремесла. Від останньої третини XIX ст. в'язання стає популярним видом рукоділля, ремесла, а в'язані вироби – модними елементами міського вбрання та частиною традиційного одягу.

Розвиток машинного в'язання просувався повільно і лише у XIX ст. в'язальне виробництво трикотажу було механізовано. Але промислова революція внесла свої корективи у в'язальну майстерність. Якщо примітивні пристрої для в'язання раніше мали одиничний характер і були у небагатьох ремісників, то тепер виробництво стало масовим. Почали відкривати фабрики з прядіння ниток. Для роботи на верстатах були задіяні переважно жінки, для яких це стало основним видом заробітку. Пряжу тепер можна було вимірювати на вагу, адже мотки були приблизно однаковими і за якістю, і за об'ємом. Однак, що більше виготовляли виробів масового машинного виробництва, то дедалі ціннішими ставали вироби, виготовлені вручну.

З появою в'язальних машин ручне в'язання набуло статусу хобі. Королева Великобританії Вікторія в молодості теж займалася в'язанням.

Вершина популярності ручного в'язання припадає на Першу світову війну. Теплою одягу для солдатів не вистачало, тож англійська королева

Марія попросила всіх, хто вміє в'язати спицями та гачком (і чоловіків, і жінок), узяти участь у цій роботі для фронту. Саме тоді в моду увійшли в'язані головні убори, що закривали шию та вуха.

У ХХ ст. ручне в'язання знову здобуло популярність, адже зросла кількість стандартних та однакових речей і виникла потреба в оригінальному одязі. Поява різноманітної пряжі також суттєво полегшувала працю в'язальниць.

ХХ століття було воістину «золотою добою» трикотажу. Він став надзвичайно популярним завдяки легендарній Коко Шанель, яка ввела в моду в середині 1920-х років практичні светри-водолазки, хоч і не була їх творцем. Відтоді в'язані вироби впевнено крокують найпрестижнішими подіумами світу (див. додаток Б, рисунок Б.1).

В'язанням в Україні активно займалися з часів Трипільської культури (на уламках трипільської кераміки було знайдено залишки в'язаних фрагментів). Згодом почали в'язати ритуальні вироби, жіночі головні убори тощо. Археологи знайшли перші мідні гачки для в'язання, датовані VII–VI ст. до н. е. У цей час найпопулярнішими матеріалами для в'язання були льон, коноплі та вовна. В'язані вироби продавали грецьким колоніям, купцям з Індії та Персії.

У X ст. в'язання стало повноправним ремеслом із центром у Києві. Сільські ремісники виготовляли в'язаний одяг для жителів сіл, а міські орієнтувались не лише на місцеве населення, а й на приїжджих.

Наприкінці XIX – у першій третині ХХ ст. цей вид рукоділля набув особливої динаміки, розмаїття та самобутності, особливо у виготовленні за допомогою гачків і спиць елементів народного строю. Своїми виробами ручної роботи – одягом, шарфами, шкарпетками, хустками, шапочками, рукавицями – українські майстри відомі в усьому світі. Окрім того, народні умільці виготовляють і в'язані предмети інтер'єру – серветки, покривала, килими і навіть ікони [2].

Існує безліч видів в'язання. Найбільш відомими та найбільш уживаними є:

- ажурне в'язання;
- в'язання на вилці;
- в'язання гачком;
- в'язання на спицях;
- туніське в'язання;
- філейне в'язання та багато інших.

Сьогодні в'язання є популярним хобі серед багатьох рукодільниць. Особливо широко користується попитом в молоді – в'язання гачком. За допомогою гачка можна створювати прикраси наприклад браслети, намиста, а також предмети інтер'єру, наприклад серветки, фіранки. Також популярними виробами створені в техніці в'язання гачком є в'язанні іграшки.

В'язання гачком – процес створення текстилю, використовуючи гачок для в'язання, щоб з'єднати петлі пряжі, нитки або нитки з інших матеріалів. Гачки можуть бути виготовлені з різних матеріалів, таких як метал, дерево, бамбук або пластик. Ключова відмінність між в'язанням гачком і в'язанням спицями, крім матеріалу, що використовуються для виготовлення виробів, полягає в тому, що кожна петля у в'язанні гачком завершується до початку наступної, а спиця тримає багато петельок одночасно. Деякі варіанти технік в'язання гачком, такі як туніське в'язання гачком і мереживо, не дозволяють тримати одночасно кілька петель відкритими [3].

В'язані шкарпетки, знайдені в коптських гробницях, датуються IV–V ст., найдавніші (III ст., Епоха Прато-Наска) плетені речі Нового світу виявлені в Перу. Висока якість виконання речей з могил коптів дозволяє вважати, що техніка в'язання була відома набагато раніше. У 1867 році англійський дослідник та лікар – Вільям Фелкін висунув гіпотезу, що в'язання було відоме ще за часів Троянської війни. Згідно з Фелкіном, виріб, який героїня «Одіссеї» Пенелопа розпускала кожну ніч, насправді не ткала, а в'язала, тому що тільки в останньому випадку розпущена нитка не

деформується, а сам процес вимагає трохи часу. Те, що в «Одіссеї» використовується термін «ткання» Фелкін пояснював неточністю перекладу і помилками переписувачів. Зображення на давньогрецьких вазах полонених троянців у вузьких, облягаючих штанях, дають підстави деяким дослідникам стверджувати, що грекам на той час в'язання було вже відоме. Можливо, що зображений у Келлській книзі (бл. 800 року) пророк Даніїл одягнений у вузькі штани (прообраз сучасних модних), в'язані Аранським візерунком.

У Скандинавії в епоху вікінгів практикувалося в'язання дерев'яною або кістяною голкою – більш трудомісткий вид створення трикотажного полотна, ніж гачком або спицями. Полотно, в'язане голкою, неможливо розпустити, потягнувши за кінчик нитки. Археологічні знахідки фрагментів речей, виконаних у цій техніці з Англії (Коппергейт), Фінляндії (Кокомакі), Німеччини (Мамма), Норвегії (Осло), Росії (Новгород) датуються X–XI ст. Способів в'язання голкою налічується близько тридцяти. При розкопках знайдені лише невеликі речі, виконані у цій техніці (рукавиці, шкарпетки, головні пов'язки). Вчені це пояснюють тим, що в'язання голкою – процес досить повільний, великі вироби виглядають не так досконало, як ткані, а робоча нитка бралася досить короткою, і доводилося робити багато з'єднань, що зменшувало міцність полотна. Традиція в'язання голкою зберігалася в місцевостях із суворим кліматом аж до кінця XX століття.

У центральній і південній Європі мистецтво в'язання відродилося у XIII столітті. У гробницях принців з роду де ла Серда в абатстві Санта-Марії-ла-Реаль-де-Лас-Хюлгас виявлені плетені з шовкових ниток рукавички і наволочки. Причому щільність в'язаного полотна наволочок порівнянна з щільністю сучасного трикотажу машинної в'язки – близько двадцяти петель на дюйм. У XVI столітті в Іспанії було поширене в'язання панчіх, тоді ж прийшла мода на в'язані рукавички. Перша гільдія, яка об'єднувала в'язальників, була створена в Парижі у 1527 році. В'язальна машина для виготовлення панчіх була винайдена в Англії священником Вільямом Лі у 1589 році [4].

Слід сказати, що в'язання гачком зародилося в Аравії, поширилося на схід до Тибету і на захід до Іспанії, звідки проходили арабські торговельні маршрути до інших країн Середземномор'я.

У Південній Америці первісні племена як символ статевої зрілості використовували прикраси зв'язані гачком.

У Китаї першими відомими зразками були об'ємні ляльки зв'язані гачком.

В'язання гачком було відоме в Італії ще у 1500 р. під назвою «чернеча робота» або «чернечі мережива», оскільки так черниці в'язали церковний текстиль.

В Україні в'язання – популярний вид домашніх жіночих занять. Учені не можуть точно сказати коли з'явилося в'язання на території сучасної України. Археологи знайшли перші мідні гачки для в'язання, датовані VII–VI ст. до н. е. В'язання існувало з давніх часів, але до нашого часу зразки цього виду народного мистецтва не дійшли. Однак літературні джерела засвідчують наявність в'язаних виробів уже в XI ст. Витвори пізніших часів (XIX–XX ст.) зберігаються у музейних колекціях.

Ручне в'язання виконувалося за допомогою гачка (дерев'яного, кістяного або металевого). Матеріалом для в'язання слугували прядені вручну лляні, конопляні, вовняні, а згодом фабричні – бавовняні, вовняні, шовкові, металеві та синтетичні нитки.

Техніки ручного в'язання в західних областях України, зокрема на Гуцульщині, називають плетінням. Цим доволі поширеним видом ремесла і художньої творчості споконвіку займалися в домашніх умовах жінки й дівчата. Вони розробили численні варіанти технік плетіння. Найпоширенішими техніками ручного в'язання гачком є: «ланцюжок», «стовпчики», «зубці» тощо. Застосовуючи різноманітні техніки ручного в'язання, українські жінки здавна виготовляли компоненти й народного вбрання [5].

1.2 Художньо-технологічні принципи в'язання гачком

Роботи, зв'язані гачком, завжди захоплювали людей своєю витонченістю і красою. Вироби ручного в'язання гачком діляться на такі види – це просте в'язання коротким гачком, туніське – за допомогою довгого гачка, вилкове, коли додатково ще використовується спеціальна вилка. Ще одним видом в'язання гачком є ірландське мереживо, коли окремі деталі з'єднуються за допомогою гачка в один виріб [6].

В'язання на вилці.

В'язання на вилці – це техніка в'язання гачком – спеціальному інструменті – вилці. Це товстий дріт зігнутий у вигляді англійської літери U, на яку певним чином надягають петлі, за допомогою гачка вони пров'язуються, створюючи своєрідний візерунок, що нагадує косу (див. додаток В, рисунок В.1)

Ажурні смуги, що утворюються на вилці називають «мін'ярдізами». Вони можуть створювати плетіння, що нагадує мереживо, саме тому в'язання на вилці привертає увагу рукодільниць. Цікаво, що створення виробу у цій техніці займає досить мало часу, так ці ажурні смуги «мін'ярдізи» стають складовими елементами для створення будь якого плетеного виробу, просто зв'язуються між собою (див. додаток В, рисунок В.2).

За допомогою цієї техніки можна зв'язати безліч речей, особливо ефектно виглядають довгі речі: шарфи, кардигани, шалі і сукні, також її можна використовувати для в'язання серветок, скатертин та інших текстильних виробів. Окрім великих виробів, в техніці в'язання на вилці виходять відмінні прикраси: браслети і брошки.

Для в'язання в такій техніці потрібні:

– пряжа – не надто товста, інакше їй важко буде поміститися на вилці;

- вилка – цей інструмент можливо створити самостійно;
- гачок – підійде будь-який.

У цій техніці розрізняють два підвиди в'язання: «вгору з відкритим кінцем» і «вниз із закритою дугою». Те, чим вони відрізняються можна прочитати нижче.

Особливості в'язання вилкою вгору з відкритим кінцем полягає у тому, що під час його виконання на один кінець вилки накидається петля, яка затягується так, щоб вузол знаходився рівно посередині між двома зубцями і в'яжеться повітряна петля. Вилка повертається й петля накидається на другий зубець.

Далі, за передню стінку лівої петлі вводиться гачок, підхопивши робочу нитку, витягується петля і в'яжеться стовпчик без накиду. Повторюються такі дії до досягнення потрібної висоти.

Спосіб в'язання вниз із закритою дугою практично збігається з попереднім, але у нього є одна значна перевага: нитки виходять однакової ширини, так як зубці не наближаються один до одного по ходу в'язання. Тож такий спосіб рекомендується для початківців [7].

Філейне в'язання.

Філейне в'язання – це «сіткова» система в'язання (див. додаток Г, рисунок Г.1). У техніці філейного в'язання можна виконати ажурні хустки, кофти, шалі, палантини. Основою філейної в'язання є сітка. Зазвичай філейні візерунки виконуються нитками одного кольору. Філейне в'язання повинно бути щільним: треба уникати розтягнутих петель. Щоб не було таких недоліків, можна вибрати гачок трохи меншим, ніж для інших видів в'язання з такої ж пряжі.

У похованнях і гробницях різних країн археологи знаходили дивовижні за красою в'язані речі. За легендою дружина Одиссея – Пенелопа, як вже згадувалося вище, в період очікування чоловіка, щоб відвадити докучливих женихів, обіцяла їм весілля, як тільки закінчить робити розпочате полотно.

Вдень вона справно працювала над ним, а ночами розпускала створене. Відомо що, це можливо зробити тільки при в'язанні гачком.

Починаючи з XIX століття, «в'язана» лихоманка захопила весь світ, і до сьогодні в'язання залишається затребуваним і популярним.

Техніка філейного в'язання гачком є однією з найдавніших. Напевно, вона з'явилася на світ з першими рибалками. Вони плели свої риболовні сіті кістяними гачками, підганяючи розмір отворів під різну за величиною рибу. Зараз у техніці «філе», від французького «сітка», можна зв'язати не тільки рибальську сітку. Завдяки цій техніці, на світ з'являються неймовірні речі. Це може бути скатертина, серветка, покривало, картина або навіть парасолька.

Ще один безперечний плюс філейного в'язання – його легкість, так як тут використовують найпростіші петлі. Важливо не робити петлі занадто пухкими, чим щільнішими будуть вив'язані стовпчики з накидом і повітряні петлі, тим чіткішим та більш органічним буде виглядати в остаточному результаті візерунок. Для цього рекомендується брати гачок на один розмір менше, ніж зазначено для конкретного виду пряжі.

Сітку в цій техніці виконують по-різному. Найбільш поширена і оптимальна – для порожнього вічка – 1 ст. з накидом + 2 повітряні петлі, для заповненої комірки – 3 ст. з накидом. Вічка виходять невеликими та акуратними. Якщо в'язати стовпчики з великою кількістю накидів, то необхідно додавати повітряні петлі в порожні клітинки. Полотно, створене у такій техніці, виходить двостороннім, відтак виглядатиме ідентично з лицьового і з виворітного боку.

Початок роботи на схемах позначається стрілочкою або номером ряду, адже не завжди філейну сітку в'яжуть знизу. Робота може проводитися вгору і вниз від центральної осьової лінії, або вив'язується кілька невеликих мотивів, а потім з'єднується в єдине полотно. При в'язанні по колу від центру, візерунок може вийти нерівномірним, і буде необхідно коригувати кількість петель.

Як і для будь-якого іншого великого полотна, для виробів в техніці філейної в'язання краще заздалегідь приготувати все необхідне. Крім звичайної сітки в техніці «філе» використовують ще й «тюлевий» фон. Його створюють шляхом пров'язування більших вічок або чергування двох великих вічок у шаховому порядку. «Тюлевий» фон надає контрастності візерунку і робить весь малюнок виразнішим. Форма у полотна, створеного за цією технікою, може бути різноманітною: круглою, квадратною, овальною чи багатокутною. Обробляється таке полотно зубцями чи хвилями. Збільшення петель або їх зменшення для надання різних форм, можна виконувати різними способами [8].

Щільні візерунки.

Щільні візерунки отримують, коли петлі щільно прилягають одна до одної (див. додаток Г, рисунок Г.2). Такі візерунки обирають для в'язання дитячого одягу, шапок, шарфів тощо, найчастіше для цього використовують вовняну пряжу [9].

Гачком можна в'язати щільні візерунки з пряжі будь-якої товщини, а також зі стрічки, тасьми, шнура тощо. В'язання щільними переплетенням за допомогою гачка дозволяє створити безліч виробів. Популярним сьогодні є в'язання предметів інтер'єру гачком щільними візерунками. Найчастіше в'яжуть ковдри, напирники для диванних подушок, килимки тощо, але особливої уваги заслуговують великоформатні панно і картини невеликого розміру, а також покриття для підлоги. Щільні візерунки гачком створюються в'язальницями різних форм і конфігурацій (див. додаток Г, рисунок Г.3).

В'язання виробів проводиться як звичайним гачком, так і довгим, в залежності від цільового призначення в'язаного полотна і задумки автора. Гачком можливе створення виробів щільними візерунками великої кількості типів, зокрема:

- гладких;
- рельєфних;

- з горизонтальними або вертикальними рядами рельєфів;
- одно або багатобарвних.

Для в'язання щільних візерунків гачком використовують пряжу з різних матеріалів: вовни, напіввовни, пуху, синтетичних або змішаних волокон, бавовни, льону тощо.

Найпростіший щільний візерунок, який можна зв'язати гачком – стовпчики без накиду [10].

Ажурні візерунки.

Гачком можна виконувати й ажурні речі. Техніку ажурного в'язання застосовують під час виготовлення серветок, скатертин, прикрас для пасхальних яєць тощо. Для ажурного в'язання найкраще використовувати тонку бавовняну пряжу [9].

Ажурні візерунки гачком виходять шляхом чергування повітряних петель зі стовпчиками, що мають різне число накидів (див. додаток Г, рисунок Г.4). Найкраще виглядають вони в літніх речах з льону, бавовни, бамбуку, легкої сумішової пряжі. Для виконання ажурного в'язання, потрібно знати і вміти виконувати всього три види петель, а саме:

- повітряна петля (на схемах її позначають кружечком) уводимо в петлю гачок, накидаємо поверх нього нитку і простягаємо крізь петлю. В описах можна зустріти скорочене її позначення – п.п. або ПП. Петля, яка в кожен момент в'язання знаходиться на гачку, називається робочою і не входить в ланцюжок.

- стовпчик без накиду. Його позначають або хрестиком на схемах, або вертикальною паличкою. Скорочено – ст.б.н. В'яжуть, вводячи гачок в попередню петлю (або в полотно нижнього ряду), витягнувши нову, захопивши нитку і пров'язавши разом обидві петлі, що опинилися на гачку.

- стовпчик з накидом (на схемах його позначення виглядає як перехрещена паличка), скорочено – ст.з.н. Щоб отримати стовпчик з накидом потрібно накинути нитку на гачок, ввести його в нижню петлю, потім, витягнувши нову, пров'язати попарно три петлі, що утворилися на гачку, у

два прийоми. Аналогічним чином в'яжуться стовпчики і з великим числом накидів [11].

Слід зауважити, що до наших днів дійшло безліч різноманітних технік в'язання – ірландське, румунське та брюзьке мереживо, туніське в'язання та багато інших видів і технік, які сотнями років удосконалювали майстри всіх народів і націй. Навряд чи нам вдасться придумати щось нове, але ми можемо вдосконалювати ці техніки і створювати свої неповторні дива, використовуючи різні додаткові інструменти та сучасні види пряджі [12].

Ірландське мереживо.

Ірландське мереживо – одна з найкрасивіших технік в'язання гачком (див. додаток Г, рисунок Г.5). Полотно готового виробу збирається з елементів (пелюсток, листків, геометричних форм), вив'язаних окремо. Єдина композиція виглядає за бажанням симетричною або асиметричною, щільною або ажурною.

Схема в'язання ірландського мережива вирізняється простотою. Для створення мережива достатньо вміти робити елементарні петлі гачком – повітряні і стовпчики без накиду. Утворюється ірландське мереживо шляхом створення доріжки з повітряних петель, які вив'язуються у другому ряду стовпчиками без накиду, а потім процес повторюється за схемою. З'єднання елементів, вив'язаних ірландським мереживом, теж робляться гачком за допомогою повітряних петель або зшиванням.

Існує ще одна дуже оригінальна техніка, яка надає виробам, вив'язаних ірландським мереживом, ніжності і м'якості – це бріди, стібки з ниток основного або контрастного кольору (залежно від задуму), що обшиваються вручну по краях виробу голкою, шов робиться в стилі «рішельє». Можна зробити ажурний виріб на сітці, попередньо вив'язаний будь-яким способом, а елементи, виконати у техніці ірландського мережива, пришити після виконання основної «каркаса» роботи.

Інколи мереживна сітка виконується голкою, однак для такої техніки потрібні вправність і терпіння [13].

Румунське мереживо.

Румунське мереживо відноситься до традиційних способів виготовлення декоративних полотен (див. додаток Г, рисунок Г.6). Поряд з вузликівим, ірландським і традиційним мереживом, вив'язаних гачком, ця техніка надзвичайно популярна.

Румунську техніку виготовлення мережив називають також «шнурковим». Причина в тому, що основним елементом для створення композицій є вив'язаний гачком шнур. Викладений і закріплений у визначеній послідовності, він доповнюється ажурними фрагментами, виконаними за допомогою голки. Таким чином отримують різні за конфігурацією і ступенем щільності полотна. Нерідко шнуркове мереживо включає елементи, що вив'язані гачком: листочки, ягоди, об'ємні або плоскі мотиви.

Класичне застосування румунського мережива полягає у виготовленні серветок, скатертин, фіранок і подібних предметів інтер'єру. Також значного поширення набуло румунське мереживо, виконане гачком, для виготовлення комірців, сумок, поясів, жилетів, болеро, спідниць.

Інколи його поєднують з іншими техніками. Це пов'язано з тим, що румунське мереживо має досить високу щільність і жорсткість.

Для створення румунського мережива використовують плетений шнур. Найбільш популярний шнур має назву «гусінь». Його в'язання не відрізняється складністю, проте потрібно строго виконувати інструкції. Правильна послідовність дій дозволить отримати шнур необхідної форми. Особливістю такого в'язання є постійні повороти рапорту.

Румунське мереживо може бути виконано на основі шнурів інших форм: більш широких, плоских або, навпаки, опуклих. Схеми для їх виготовлення легко знайти у спеціалізованих виданнях.

Шнур в'язують двома методами:

1 Без відриву нитки. Довгий готовий шнур змотують в моток.

2 Відміряють довжину фрагментів і в'язуть їх з урахуванням визначеного рисунка.

При виборі першого способу потрібно врахувати, що в процесі роботи шнур доведеться розрізати. При цьому не можна відмірювати довжину фрагмента впритул. Слід залишити запас, щоб можна було розпустити невелику ділянку шнура і використовувати отриманий відрізок нитки для зшивання деталей.

Дотримання другого методу вимагає точного виконання фрагментів. Або ж можна в'язати ділянки шнура трохи довшими за необхідний розмір, щоб його можна було трохи розпустити і підігнати під схему [14].

Брюзьке мереживо.

Ще однією особливою технікою в'язання є – брюзьке в'язання вид, що прийшов до нас із зарубіжжя (див. додаток Г, рисунок Г.7). Брюзьке мереживо виконується на щільно набитій тирсою або ватою подушці, щоб полотно мережива добре трималося на ній. Брюзьке мереживо виконується на коклюшках (див. додаток Г, рисунок Г.8). Веселий передзвін коклюшок і яскраві емоції робили процес створення мережив не тільки унікальним, але й своєрідним ритуалом.

Ще одна особливість брюзького мережива в тому, що використовувати можна і товсту нитку (вовняну, акрилову, мохер), головне – вибрати відповідний розмір гачка, щоб петлі виходили потрібного розміру і нитка лягала акуратно. Брюзьке мереживо гачком вив'язується зі стовпчиків з накидом, а для створення відгалужень використовують візерунок зі звичайних повітряних петель [13].

Туніське в'язання.

З давніх-давен відомий спосіб в'язання довгим гачком – туніське в'язання (див. додаток Г, рисунок Г.9). Воно має різні назви: туніське, афганське, в'язання однією спицею, в'язання «в набір». В'язане полотно має чіткий візерунок, майже не розтягується і не деформується після прання,

тому такий спосіб є гарним рішенням для вив'язування спідниць, пальт та інших виробів, які не повинні деформуватися [15].

Для його виконання потрібні такі інструменти як:

- подовжений гачок, щось середнє між гачком і спицею зі спеціальним блокатором на кінці. Середня довжина «в'язального приладу» – 20 см;
- гачок для в'язання з волосінню. Дозволяє створювати великі по ширині речі – пледи, шалі – без з'єднувальних швів цілісним виробом;
- «подвійний» гачок, що нагадує зовні кругові спиці. Довга волосінь (до 1 м), що з'єднує короткі гачки-спиці, ідеальна для косого або поперечного полотна;
- нитки. Афганському способу туніського в'язання притаманна висока щільність, тож необхідно щоб співвідношення нитки з туніським гачком було на розмір-два більшим на користь останнього [16].

«Амігурумі»

Існує ще одна цікава техніка в'язання гачком це – популярне з давніх часів японське рукоділля під назвою «амігурумі», що отримало широке розповсюдження в сучасному світі. «Амігурумі» – японське мистецтво в'язання на спицях або гачком маленьких м'яких звірят і людиноподібних істот (див. додаток Д, рисунок Д.1). «Амігурумі» – це найчастіше симпатичні тварини (ведмедики, зайчики, кішечки, собачки та інше), чоловічки, але це можуть бути і неживі об'єкти, наділені людськими властивостями. Наприклад, кекси, капелюхи, сумочки тощо. «Амігурумі» в'яжуть спицями або гачком. «Амігурумі», зв'язані гачком, на сьогодні є більш популярними і зустрічаються частіше [17].

«Амігурумі» з японської перекладають дослівно як «в'язана м'яка іграшка». Цьому мистецтву уже сотні років, але відомим і популярним воно стало лише протягом останніх 10–15 років. Так, у 2002 році з'явилася навіть Японська Асоціація «Амігурумі». Отже, усе офіційно і законно.

Японське мистецтво в'язання гачком чи спицями популярне і в Україні. Щоправда, не всі майстрині знають, як воно називається і які особливості має. У техніці «амігурумі» виготовляють маленьких іграшкових звірятко або людиноподібних істот, головні убори, тістечка, овочі і фрукти, мініатюрні кошечки і героїв аніме. Японці особливо люблять різні «їстівні» «амігурумі» – маленькі торт, суші, цукерки та інші в'язані «страви».

Для японців «амігурумі» – це не тільки вид мистецтва, а філософія. Предки сучасних японців вірили в те, що маленькі фігурки тварин і людей захищають будинки від злих духів. Саме тому японці колись використовували «амігурумі» як обереги. Прийнято було обмінюватися фігурками ляльок у свята, бажаючи один одному здоров'я і всіх благ. В'язали «амігурумі» також спеціально для когось, вкладали у свою працю любов і кольори тієї людини, для якої іграшку готували.

Тепер «амігурумі» використовують для інших цілей: як дитячі іграшки, приємні сувеніри, елемент декору інтер'єру, брелок для ключів, стильну штучку, що прикрасить і дамську сумочку, і мобільний телефон.

Усі в'язані фігурки наділені людськими якостями та певними рисами характеру. А класичні «амігурумі» мають власні імена, через те, що японці дуже люблять наділяти людськими якостями навіть неживі предмети, називають свої рукодільні витвори так, як людей.

«Амігурумі» бувають зовсім крихітними – трохи більше сантиметра. Вив'язують іграшки і більших розмірів – до десяти, а то й двадцяти сантиметрів. Якщо це іграшка – тваринка, то у неї напевно буде велика голова і маленький тулуб з короткими лапками або руками. Саме такі пропорції асоціюються у нас з новонародженим немовлям, що підсвідомо викликає теплі й зворушливі емоції.

Виготовляючи «амігурумі» найчастіше використовують спіральний метод в'язання. При цьому усі складові частини іграшки – тулуб, голова, лапки (якщо це буде тваринка, а також руки і ноги – якщо вийде чоловічок) в'язуються окремо. Коли ж усі частини будуть готові, їх з'єднують між собою.

Наповнюють іграшки синтепоном або ватою, а для очей використовують гудзики чи намистинки.

Також фахівці з «амігурумі» радять особливу увагу приділяти обличчю іграшки, адже саме воно створює характер іграшки. І не забувати про кольорову гаму – іноді колір у створенні «амігурумі» відіграє основну роль. Навчитися робити простенькі іграшки-амігурумі можна за допомогою відео-уроків в інтернеті або готових схем. Важливо до справи долучити не тільки гачок чи спиці, а й трішки власної фантазії та доброго настрою [18].

Мистецтво в'язання, як видно з його історії є дуже давнім. Воно розвинулось у різноманітні види, де використовуються різні інструменти і різні способи створення текстильних вив'язаних полотен для одягу чи готових речей для оздоблення інтер'єру.

Для виконання роботи в матеріалі дипломного проєкту було обрано техніку в'язання гачком, а саме техніку щільного в'язання, тому що вона є порівняно легкою, однак з можливістю передачі фактурно-художнього виявлення площин та деталей в композиції художнього твору.

Ідея та художньо-образне обґрунтування теми дипломного проєкту розкриватиметься у наступному підрозділі.

1.3 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми «Моя Україна»

Україна асоціюється з квітучою, багатою землею. Багато митців оспівувало її красу. Соняшник – це справжній символ України, родючості і процвітання, веселощів і благополуччя, рослина також носить назву «квітка сонця».

Соняшники надихали багатьох художників. Яскраві фарби цих квітів особливо полюбалися імпресіоністам, які присвячували соняшникам цілі цикли картин. Дуже насиченими та «соняшними» були картини Ван Гога,

знаменитого нідерландського художника, який з любов'ю і пристрасстю написав дві серії полотен, присвячених соняшникам.

Перший – паризький цикл, зображує лежачі квіти, які вже зів'яли (див. додаток Е, рисунок Е.1). Другий, більш масштабний, був написаний у Франції, що містить зображення соняшників у вазі. Вважається, що Ван Гог написав цей цикл, щоб прикрасити будинок до приїзду Гогена – колишнього близького друга художника.

Серія робіт виконана Ван Гогом у Франції в останні роки його життя, різниться лише тлом, на якому зображувались квіти соняшника. Картини написані в характерній для художника манері – це різкі, великі мазки, спрощені силуети і чисті яскраві фарби. Виконуючи свої роботи художник керувався стилем Вермеєра – нідерландського художника, який уміло використовував поєднання блакитного фону і блідо-жовтих барв.

Ще один знаний художник імпресіоніст – Клод Моне надихався квітами соняха. Його картина «Соняшники» була створена у 1881 році (див. додаток Е, рисунок Е.2). На ній зображена невелика ваза і величезний яскравий букет соняшників. Задній фон розмитий, тож увага глядача залишається прикутою до квітів. К. Моне писав картину недбалими хвилястими мазками, що створюють враження динаміки – головки золотистих кольорів ніби погойдує легкий вітерець. Будучи засновником імпресіонізму, при написанні полотна художник застосував постулати, характерні для майбутніх шанувальників цієї течії – легкість, яскравість барв, але збережена реалістичність. К. Моне створював картину не з чітких ліній, а з яскравих світлових плям, поєднань кольорів і різких мазків, які ніби передавали рух повітря.

У той час, як більшість художників асоціювали соняшники із сонцем, життям і радістю, Егон Шиле австрійський живописець і графік створив незвичну картину «Зів'ялі соняхи». Художник-експресіоніст створював твори в характерній похмурій манері, використовуючи бляклі фарби, карикатурні лінії і чіткі форми. «Зів'ялі соняхи» мають суворе готичне

звучання, самі квіти зливаються за кольором з листям і землею. У картині немає чіткої композиції – видно, що кущ соняшників виходить за межі полотна зверху і знизу. Твір створює тривожний настрій – навіть небо і сонце написані блякими фарбами, що не мають спільного з дійсністю. Як шанувальник експресіонізму, Шиле надавав значення не стільки реалістичності зображення, скільки власним настроям та емоціям, які охоплювали його під час написання картини [19].

В українській культурі соняшник шанують особливо, як символ родючості та процвітання, енергії сонця і здоров'я. Для українців ця квітка є одним із образів Батьківщини, можливо, тому її можна побачити навіть на гербах українських населених пунктів. Соняшник є рослиною, що орієнтована на світло сонця і навіть формою нагадує його.

Тому соняшник дуже часто зображений у творах українських митців (Я. Гніздовський «Сонях», С. Зарицька «Соняхи» (1919 р.), І. Кулик «Соняшники» (1986 р.), В. Патик «Соняхи у синьому відрі» (1996 р.), В. Сидорук «Соняшники»). При використанні притаманних кожному митцеві художніх прийомів, образ соняшника набуває у композиціях різного змістовного забарвлення.

Так, у творі М. Приймаченко «Соняшник життя» (1963 р.) квіти не є фантастичними, а досить схожими до природного прототипу (див. додаток Е, рисунок Е.3). Прообразом цього твору є світове дерево, яке відображає розуміння нашими предками побудови світу і входить у систему сакральних, символічних зображень.

Соняшник – на грецькій мові звучить «геліант», походить від слів «Геліос» – Сонце, тобто сонячна квітка. Та ніде так гарно не називають цю рослину, як у нас, на Україні – соняшник. Соняшник родом із Північної Америки. За легендою боги подарували індіанцям цю квітку, що символізує Сонце, тому соняшник був священним символом для індіанського племені. До Європи «квітка сонця», як називають її мексиканці, потрапила на початку XVII ст.

Іспанці завезли її на європейський континент у 1619 році. Спочатку соняшник в Європі був декоративною рослиною і зачаровував своєю красою навіть королів. Людовик XIV – король Франції XVII ст., був захоплений красою цієї квітки і навіть носив до старості прізвисько «Король-Сонце», за уміння нести собою вишуканість і блиск на зразок Сонця – короля між планетами.

Цінність соняшника як сільськогосподарської культури відкрили тільки через 100 років і стали вирощувати заради отримання смачного насіння. Нині ця декоративно-технічна культура вирощується по всьому світу [20].

В Україні соняхи з'явилися у середині XVIII ст. Своєю красою соняхи захоплюють й сьогодні. Їх як і колись люблять зображати художники. Сучасним видом мистецтва у великих і малих містах стали мурали – монументальні розписи на стінах будинків.

Міста України протягом останніх декількох років «обрастають» муралами, фасади будівель стають творами мистецтва, видозмінюючись та трансформуючись. Благодійний фонд «Об'єднання світових культур» зробив підбірку найбільших і найцікавіших українських муралів із соняшниками, більшість з яких уже давно вважаються візитівками міст, де їх було створено, а також трохи розповідає про історію походження муралів.

Найновіший монументальний живопис, з'явився у прифронтовій Авдіївці на початку липня 2019 року на фасаді школи №7 (див. додаток Ж, рисунок Ж.1). Кожен знає, через що пройшли жителі Авдіївки. Лише поглянувши на будівлю школи, на якій видно сліди від куль і снарядів, душа завмирає.

Кажуть, що талант бере свій початок ще з раннього дитинства. А кожна людина народжується із зернятком у руці. От вам і поле, де це зерно найкраще проросте, м. Авдіївка, школа №7, проект «School Bright Art Авдіївка» (Яскраве шкільне мистецтво Авдіївки). Тема муралу: «Квіти України». Стрітарт художник Андрій Пальваль та фірма Kailas-V створювали його із ризиком для життя. Авдіївка – це квітуча Україна. Символіка квітів,

зображених на муралі, гармонійно поєднується з ментальністю міста Авдіївки: Соняшник – символ сонця, миру, щастя та добра; Мак – символ любові; Ромашки – чистого серця; Пшениця – достатку, родючості та щедрості; Бджоли – праці; Мальви – це квіти дружин і наречених, які чекають повернення дорогих чоловіків з військових походів.

Неймовірний витвір мистецтва на будинку у центрі Києва – мурал «Берегиня», що на фасаді будинку на провулку Тараса Шевченка, 1/2, поруч із Майданом Незалежності, був створений у 2016 році в рамках арт-проекту Art United Us (див. додаток Ж, рисунок Ж.2). Автор роботи – художник із Коста-Ріки Mata Ruda.

Мурал зображає молоду дівчину, у традиційній українській хустці, навколо якої буяють соняшники. За словами костариканського художника Мата Руда – це Берегиня, вона є духом слов'янської міфології, матір'ю вогнища, яка захищає оселю від зла.

Стінопис «Соняшники» на вулиці с – чудовий мурал із зображенням маленької українки, яка стоїть у полі серед соняшників (див. додаток Ж, рисунок Ж.3). У неї на голові вінок із квітів, а над головою великі бульбашки, в одному з яких зображена Земля з Україною в центрі. Робота була створена у 2016 році за ініціативою благодійного фонду «Майстерня добра», автори – художники із компанії «Wall street».

На фасаді будинку по вулиці Старокозацькій у Дніпрі розміщений монументальний живопис з дівчиною у вишиванці і вінку (див. додаток Ж, рисунок Ж.4). Дівчину прикрашає багате намисто і вінок з національних символів – соняшників і калини. Тіні на обличчі надають їй реалістичності, а погляд виглядає хитрим. Автор муралу Тимур зазначав, що робота присвячена осені.

У Вінниці є зображення яскравих соняшників та екзотичних птахів на стіні будинку по вулиці Гоголя (див. додаток Ж, рисунок Ж.5). Львівський художник Тарас Довгальок створив арт-мурал «Соняхи та птахи». Чим

цікавий: згідно стилістики автора, мурал не займає всю площу поверхні, а виринає з міського простору.

У Кривому Розі, у Долгінцевському районі, художники створили мурал на будівлі теплової системи (див. додаток Ж, рисунок Ж.6). Його тематика – український дворик. Оскільки у мурала національна тематика, художники Андрій Калінкін та Євген Лантушенко зобразили пейзаж з хатами-мазанками, кінь, мальви, а також поле з соняшниками. У композицію ще додали маки. Всього настінний живопис займає приблизно 300 квадратних метрів.

За останні роки митці прикрасили вулиці українських міст десятками яскравих та масштабних малюнків – муралів. Талановиті художники розбавили урбаністичний пейзаж міст картинами, які вражають. Сірі стіни прикрашають неймовірні витвори мистецтва [21].

На українських безмежних полях яскраво жовтіють соняхи на тлі блакитного неба. Таким є й український прапор.

Державний Прапор України – стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів. Державний прапор – невід’ємний атрибут кожної країни, що уособлює самобутність та спадкоємність її державотворчих традицій. Його еволюція у своєрідний спосіб відображає багатовікові процеси розвитку, становлення та життєдіяльності державних утворень.

Прапор України є одним із державних символів нашої держави. Його кольори відбивають національні традиції, що ідентифікують певну територію протягом історичного періоду. Утвердження синьо-жовтого поєднання як українських національних кольорів відбулося під час європейської «весни народів». Такий прапор вперше замайорів у червні 1848 року на міській ратуші Львова. Відтоді полотнища в національних кольорах почали використовувати у Галичині, Буковині та на Закарпатті під час проведення Шевченківських та інших свят.

Офіційно прапор української нації було затверджено 27 січня 1918 року у Тимчасовому законі про флот УНР. На есмінцях і лінкорах, що базувалися

у Севастополі, було піднято український жовто-блакитний стяг. Він використовувався стихійно, порядок його барв ще не був ustalений. Траплялися обидва варіанти розміщення смуг – як синьо-жовте, так і жовто-синє. Натомість у всіх ухвалених українськими урядами документах 1918 року затверджено саме синьо-жовте поєднання кольорів.

Важливі події українського державотворення, боротьби за свободу країни, акції протесту та непокори відбувалися під національним стягом. За комуністичного тоталітарного режиму український прапор символізував спротив.

4 вересня 1991 року, вже після проголошення незалежності України, національний синьо-жовтий прапор було піднято над Верховною Радою України. 28 січня 1992 року Державний Прапор України був затверджений Верховною Радою України. Це стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів, із співвідношенням ширини до довжини 2:3. Державний Прапор України став символом нашої країни, втіленням національної єдності, честі та гідності, традицій державотворення, історії та сьогодення.

Сьогодні, у час, коли українські воїни захищають рідну землю, виборюючи її суверенність та недоторканість на Сході України, саме Державний Прапор України є постійним супровідником бійців і на передовій, і в тилу. Волонтери й діти постійно передають військовим українські прапори з побажаннями скорішого повернення додому, словами підтримки й віри, створюють вироби для бійців із символікою прапора України. Це додає їм наснаги, примножує силу духу й спонукає на мужню боротьбу за Україну та її народ.

Ми українці – навчилися поважати себе й любити свою державу, ідентифікувати себе серед інших народів, а Державний Прапор України став незмінним символом української незалежності, свободи й великого майбутнього України, як розвиненої європейської держави [22].

Український прапор – це символ країни і є втіленням національної єдності, честі та гідності, традицій державотворення, історії та сьогодення. А під час Революції гідності синьо-жовтий стяг був символом не лише української держави, а й її народу, історичної спадковості, цінностей, прагнення свободи і справедливості, готовності до боротьби за власну честь [23].

У символіці кольорів нашого прапору, також сховане важливе для українців тлумачення.

Синій колір – колір безхмарного неба, колір миру.

Символізм синього кольору почав проявлятися вже в глибокій старовині.

У стародавніх майя синій був кольором жертвоприношень. Предмети з дерева та кераміки, настінні фрески, ароматичні смоли, все, що було пов'язано з ритуальними жертвоприношеннями, розписувалося і покривалося синіми фарбами. Оскільки майя приносили в жертву навіть людей, приречених, перед смертю, розфарбовували синьою фарбою.

У християнській традиції синява символізує вічність божественної сили і найбільші таїнства. Водночас, у багатьох слов'янських народів синій був кольором смутку і туги, асоціювався з демонічним світом. У старовинних народних переказах згадуються сині і чорні біси.

У багатьох народів світу синій символізує небо, вічність, постійність, вірність. Його вважають кольором стабільності, умиротворення, глибоких роздумів. У геральдиці синій колір використовується для позначення цнотливості, чесності, доброї слави і вірності [24].

В Українців синій колір в прапорі символізує – чисте і мирне небо над головою.

Жовтий колір – носій величезної сили Сонця, символ захисту й надії. На Близькому Сході його вважають кольором успіху і процвітання, в Японії – символом мужності й аристократизму, в Єгипті й Азії – трауру та смерті, в Індії – прибутку й успішної торгівлі. У Західній Європі жовтий означає

радість і щастя. У Китаї йому надають священного значення, адже це колір імператорського вбрання. В Україні жовтий – це символ стиглого колосся та уособлення життєдайної сили сонячного світла [25].

Стихія жовтого – земля, бо на землі він золотить хлібні лани для блага і достатку людей і над Землею піднімає палахке Сонце, як знак Божественної турботи про людей. Його планета – Венера, а день – п'ятниця, бо цього дня від великої любові до людей помер на хресті Син Божий і Людський – Христос, котрого зрадили і віддали на страждання. Так через Венеру і п'ятницю переплелись любов і страждання, зрада і розлука – в усьому цьому проглядається жовтий фон [26].

Соняшник також став справжній символ України. У зв'язку з останніми подіями кожна згадка, художня виставка, презентація або концерт не обходиться без застосування соняшника в різних його формах виявлення.

Кабінет Міністрів України визначив соняшник символом Дня пам'яті захисників України, який відзначатимемо 29 серпня.

29 серпня 2014 року – день, коли внаслідок збройного конфлікту на Сході країни наша армія зазнала найбільших втрат. Саме тоді на полях достигли соняшники та збирати їх було ніяк. У серпні 2014 року тривали бої, а українські захисники вмирили на тих полях. Тому суцвіття соняха стало символом скорботи за загиблими на Донбасі українськими героями.

Квіти соняшника здавна вважали символом любові до Батьківщини. Коли сонце сідає за небокрай, сонях сумно опускає голівку – так і людина на чужині сумує за рідною землею. Як соняшник повертається за сонцем, так і людина думкою, словом і ділом звернена до своєї Вітчизни. Як сонце для соняшника – єдиний та незамінний орієнтир, так і для людини Батьківщина – єдина та найвища цінність [27].

У геральдиці соняшник – символ родючості, єдності, сонячного світла та процвітання, а також символ миру; символ естетичного руху, тому що, потрапивши до Європи, соняшник усім сподобався за свою красу; європейці вишивали соняшники на тканинах, вирізали з дерева, відливали з металу; як

оберіг: символ Сонця, сонячної енергії, життя, здоров'я та процвітання, захисник позитивної енергії, бо, за народним повір'ям:

- соняшник має захисні властивості, тому його прийнято саджати на вулиці біля будинку;

- соняшник відбиває енергетичні вторгнення, розряджає атмосферу в домі, якщо його поставити у вазу;

- також сонях клали під подушку, якщо хотіли побачити віщий сон і дізнатися відповідь на це питання [20].

Тематика України зараз болюча і актуальна для всіх, навіть за межами її країни. Саме через це була обрана тема дипломного проєкту «Моя Україна».

2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГО-МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОЇ КОМПОЗИЦІЇ «МОЯ УКРАЇНА» В ТЕХНІЦІ В'ЯЗАННЯ ГАЧКОМ

2.1 Композиційні та художні особливості декоративної композиції «Моя Україна» у техніці в'язання гачком

Декоративна композиція «Моя Україна» у техніці в'язання гачком відноситься до традиційних. Традиційним художнім твір (виріб) можна вважати тоді, коли дотримано традиційних способів його виготовлення; зберігається культурна традиція певного народу чи етносу в його основних елементах: формі, декорі, символіці, кольоровій гамі тощо, притаманних лише цьому народові, тому є впізнаним серед інших, стосується творів національної культури, наприклад: гуцульські килими, полтавські рушники, петриківський розпис, геометричне різьблення тощо. Традиція (від лат. *traditio* – передача) – це елементи культури, пов'язані з витоками, що передаються від покоління до покоління і зберігаються протягом тривалого часу. Традиції тією чи іншою мірою, в тих чи інших формах присутні у будь-якому суспільстві і практично в усіх сферах культури [28].

Термін «композиція» зазвичай вживається у двох значеннях. З одного боку, композиція – це побудова художнього твору, що обумовлена його змістом, призначенням і характером. А з іншого боку, композицією називають і сам твір, тобто кінцевий результат діяльності художника. Композиція є одним з основних організуючих компонентів кожного художнього твору. Саме композиція надає йому цілісності, підпорядковує його елементи один одному і цілому. Композиція «тримає» простір, організує його і підпорядковує так званим законам композиції [29].

Композиція у художньому творі будь-якого виду й жанру організовує і пов'язує всі частини твору в єдине ціле. Головне у композиції виробів різного призначення це те, щоб їх форма відповідала своєму змісту, а також конструктивній схемі, що визначає їх структуру. Мета композиції – пошук гармонії, створення довершеного виробу.

Основні види композиції:

- композиція на площині (фронтальна), що має два виміри;
- композиція об'ємна, що має три виміри [30].

Композиція «Моя Україна» – є фронтальною, створена у горизонтальному положенні. Характерною ознакою фронтальної композиції є розміщення у межах однієї площини елементів форми у двох напрямках – вертикальному і горизонтальному (відносно глядача).

Композиційним центром є та частина, яка достатньо виразно висловлює головну ідею і несе на собі основне навантаження. Стосовно виконаної композиції «Моя Україна», її композиційним центром виступає соняшникове поле. Саме воно найперше привертає увагу і повністю відображає ідею твору. Підрядною є верхня частина композиції – небо. По-перше воно займає 1:3 композиції, по-друге небо не забирає основну увагу глядача, а лише виступає фоном і доповнює загальну ідею твору.

Найважливішою умовою створення цілісного твору є те, що всі його складові знаходяться у взаємній та гармонійній єдності і виражають образний зміст художнього твору. Теорія композиції розглядає закони, принципи, засоби, категорії та елементи композиції.

До засобів створення композиції відносять: пропорції, масштаб, ритм, статика і динаміка, симетрія і асиметрія, контраст, нюанс, тотожність; колірні гармонійні поєднання [31].

Статика (врівноваженість) та динаміка (неврівноваженість) діють на емоційне сприйняття людини щодо об'єкту, визначаючи характер його форми і структурних поєднань. Будь-який об'єкт, що має центр або осі симетрії буде завжди статичним відносно них. Об'єкти, що мають правильну

геометричну форму, врівноважені у всіх напрямках і тому статичні. Статичність створює враження спокою, непорушності, стійкості, рівноваги [32].

Статика – це відсутність руху в даний момент. При цьому в композиції або в елементах композиції може бути внутрішня напруга або навіть потенціал руху. Головне, що в даний момент композиція знаходиться в стані спокою. Статична композиція тяжіє до основи. Основою людина підсвідомо вважає горизонтальну площину. Статична композиція часто будується відносно основи, тому що багато відомих нам статичних явищ пов'язані саме з відчуттям основи. Дерево росте з землі, будинок теж стоїть на землі – основі, наші статичні пози пов'язані з відчуттям основи під ногами.

Побудова статичної композиції згідно основи звісно ж не є обов'язковою, але можна сказати, що найчастіше композиції, що побудовані згідно до основи будуть статичними. Сила тяжіння в статичній композиції: Інше абсолютно інтуїтивне відчуття статичності – тяжіння елементів до нижнього краю формату (сила тяжіння) [33].

У виконаній композиції явно виражена статика, за декількома ознаками, зокрема: немає динаміки і характерне тяжіння соняхів до основи.

Стосовно симетрії та асиметрії. Симетрія – закономірне розташування елементів відносно осі чи центру симетрії. Асиметрія – порушення симетричності розташування елементів, або відсутність симетрії [34]. У виконаній композиції симетрія присутня у природній будові листя рослин, побудові самої квітки. Симетрія – одна з найбільш яскравих і наочно виявлених властивостей об'єктів природи (кристали, листя, квіти, метелики, птахи, тіло людини тощо). Тож гармонія тяжіє до симетрії. Принципи симетрії яскраво виражені майже в усіх природних формах. Наприклад, у рослинному світі все те, що має єдину точку опори чи підвісу є симетричним. У мистецькі твори симетрія вносить порядок, закінченість, цілісність [32].

У виконаній композиції використано закон ритмічної повторності – це послідовна закономірна зміна (зростання чи убуття) будь-яких елементів.

Вона може створюватися повторенням рівних елементів при зростанні інтервалів між ними; зростанням елементів при збереженні рівних інтервалів; рівномірне зростання чи убуття елементів при їх радіальному розташуванні [35]. Принцип ритмічної повторності було використано для створення соняшникового поля, де однакові елементи приблизно з однаковою відстанню в ряду з кожним наступним рядом йдуть на убуття. Зменшуються самі елементи (квітів соняхів) та відстань між ними і зростає щільність рядів.

Контраст і нюанс характеризують ступінь подібності або розбіжності відношень між однорідними якість і властивостями об'єктів творчості. Чим більшою є розбіжність, тим ближче ми до поняття контрасту. Контраст – це різко (максимально) виражені розбіжності між однорідними якість об'єктів.

Контраст є одним із найвиразніших засобів композиції, тому що сприяє її активному емоційному впливу на глядача. Сутність контрасту у відбитті співвідношень протилежних пар. Наприклад, за геометричними формами: круглий – квадратний, за масою: важкий – легкий, за розміром: високий – низький, за ступенем об'ємності: товстий – тонкий, за кольором: білий – чорний, червоний – чорний [35]. У композиції виконаного художнього твору присутній контраст за кольором: синьо – жовтий. Також існує контраст за матеріалом: в роботі використовуються дві нитки: одна плюшева – дуже товста, інша акрилова – набагато тонша.

Якщо говорити про верхню частину композиції там використовується закон нюансу. Нюанс – це відхилення, ледь помітний перехід. Небо в композиції виконаного художнього твору виконувалося з п'яти кольорів пряжі (молочний, світло-сірий, світло-голубий, яскраво-голубий та синій), що забезпечує їх м'які колористичні відношення.

Нюансні відношення жовто-оранжевого кольору присутні також у пелюстках квітів соняхів та м'якої зелені у їх листі.

За допомогою того що в композиції правильно застосовані закони симетрії, нюансу та контрастів вона виглядає цілісною та врівноваженою. В композиції «Моя Україна» всі елементи доповнюють один одного і відповідають головній ідеї. Під час виконання композиції правильно підібрані основні кольори (жовтий та голубий) за законом контрастів, правильно визначені пропорції композиції та обрано за основу статику. Всі застосовані композиційні закони створюють одне ціле.

Також декоративна композиція «Моя Україна» у техніці в'язання гачком розміром 60 на 80 см оздоблена джгутом, світло-голубим кольором, який є проміжним всією палітри роботи.

2.2 Матеріалознавчі аспекти виконаного декоративної композиції «Моя Україна» у техніці «в'язання гачком»

Під час роботи виконання композиції було використано багато матеріалів. Основними з них була пряжа.

Декоративна композиція (моя Україна) виготовлена з плюшевої пряжі (див. додаток И, рисунок И.1). Плюшева пряжа на 100% складається з поліестеру. Пряжа дуже м'яка, неймовірно тепла і приємна на дотик. Має легкий вельветовий блиск. Ниточка рівномірна по всій довжині абсолютно не тягнеться. Нитка складається з густо набитого ворсу, який утримується двома волокнами. Прати речі з такої пряжі можна лише вручну, температура води не повинна перевищувати 40 градусів, також не рекомендується їх викручувати, а сушити тільки в горизонтальному положенні. Усі вироби з плюшевої пряжі, не слід прасувати, тому що можна зіпсувати виріб.

У такої пряжі багато переваг: м'яка, приємна на дотик, не сиплеться під час в'язання, красиво виглядає у будь-якому візерунку, гіпоалергенна і тепла.

Недоліки: довго сохне, не терпить частих розпускань, тому що ворс може висипатися також може витягнутися в ширину та у висоту [36].

Під час виконання роботи в матеріалі дипломного проєкту, для деяких елементів композицій також використовувалася акрилова пряжа. Акрилові волокна є результатом проведення складних хімічних реакцій на виробництві – іншими словами, виготовляються синтетичним шляхом. Звідси і впливає як ряд переваг пряжі, так і її недоліки.

Акрилова пряжа легко формується в петлі, та не плутається. Акрилові волокна є міцнішими натуральних (наприклад, вовняних), а тому речі з них служать довше. Вироби з якісних акрилових ниток добре тримають форму. За речами з акрилової пряжі необхідний відповідальний догляд. На відміну від вовняної пряжі, яка при волого-тепловій обробці «сідає» – акрилова навпаки може розтягуватися, що спричиняє деформацію виробу.

Не зважаючи на те що акрил – синтетика, він приємний на дотик і не викликає дискомфорту при носінні речей, виготовлених з нього. Крім того, оскільки акрилова пряжа синтетична, нею не любить ласувати моль. До переваг пряжі можна віднести і її привабливу ціну, особливо в порівнянні з дорогою пряжею з натуральних волокон.

Акрилові волокна ідеальні для фарбування – це дає можливість виробникам отримувати з них яскраві і соковиті нитки, а споживачам – вироби найрізноманітніших насичених кольорів. Разом з тим, матеріал має стійкість до вигорання, що дозволяє не турбуватися про те, що речі з акрилової пряжі вицвітуть на сонці. До недоліків акрилової пряжі слід віднести низьку гігроскопічність. Крім того, як і будь-яка синтетика, акрил має тенденцію електризуватися.

Існує як 100% акрилова пряжа, так і сумішеві, що складаються з акрилу і будь-яких інших (як правило, натуральних) волокон. В останньому випадку співвідношення матеріалів може бути дуже різним. Акрилу в пряжі може міститися від 5% і більше. Найчастіше акрил в пряжі змішаний з вовною, мохером або бавовною. Зокрема, сучасна промисловість випускає

напівовняну пряжу в наступних відношеннях: 30 % акрилу та 70% вовни, 50 % акрилу та 50% вовни, 70% акрилу та 30% вовни. Дорожчою є пряжа де більший відсоток вовни. Наявність вовни і мохеру робить її більш теплою. Мохер до того ж забезпечує виробу якісний пухнастий ворс. Наявність бавовни, в свою чергу, дозволяє шкірі краще дихати, а значить така пряжа підходить і для теплої пори року [37].

Необхідним матеріалом для надання форми листям соняхів в композиції художнього твору дипломного проєкту є дріт з ПВХ-покриттям. Дріт з ПВХ-покриттям застосовувався у декоративній композиції «Моя Україна» для придання жорсткості листтю соняхів, щоб цей елемент можна було зафіксувати в обраному положенні.

Також у роботі «Моя Україна» у техніці в'язання гачком використовувався наповнювач для об'ємних елементів – холлофайбер.

Цей синтетичний матеріал відноситься до категорії нетканих полотен. Структура складається з спіралеподібних порожнистих волокон, які утворюють безліч повітряних пір (порожнин). За рахунок такої пористості холлофайбер (в перекладі з англ. «пустотіле, порожнисте волокно») широко застосовується в якості тепло і звукоізоляційного матеріалу в різних галузях промисловості. Виглядає холлофайбер як пух або бавовна, але в експлуатації він є кращим.

Холлофайбер не збивається, а під час використання він не утворює текстильні грудки. Волокна в полотні розташовані вертикально, або хаотично. По всій поверхні матеріал є однорідним. Товщина і щільність варіюються в діапазоні від 60 до 4000 г/м². Виробництво матеріалу виконується з поліефірного з'єднання за допомогою термічного скріплення [38].

Для організації композиції «Моя Україна» у техніці в'язання гачком і надання їй форми декоративної картини потрібна основа ДСП, на якій будуть фіксуватися всі попередньо вив'язані її елементи.

Отже, основними матеріалами для виконання декоративної композиції у техніці «в'язання гачком» є:

- а) лист ДСП – в якості основи композиції;
- б) плюшева та акрилова пряжа – основний матеріал для виконання роботи;
- в) дрiт з ПВХ-покриттям – для придання форм її елементам, а саме листтю соняха;
- г) холлофайбер – для набиття об'ємних елементів таких як серединка соняха.

Необхідним інструментом для виконання означеної техніки в'язання є гачок. Для виготовлення різних елементів композиції використовувались гачки за номерами №3, №4, №5. Необхідними у процесі виконання роботи також були ножиці, для того, щоб обрізати нитки. Також потрібні були кусачки, що спрощують процес роботи під час обрізання дроту (див. додаток К, рисунок К.1).

Зауважимо, що всі використанні матеріали для виконання будь-якого виробу складають його вартість. Розрахунок вартості витрат на матеріали та інструменти для виготовлення декоративної композиції у техніці «в'язання гачком» подано у таблиці 2.2.1.

Таблиця 2.2.1 – Калькуляція витрат для виготовлення декоративної композиції у техніці в'язання гачком

№ з/п	Назва матеріалу	Ціна за одиницю, грн	Потрібна кількість	Вартість, грн
1	2	3	4	5
1	Плюшева пряжа	55	13 шт.	722
2	Акрилова пряжа	55	2 шт.	110
3	Дрiт	69	1 шт.	69

Кінець таблиці 2.2.1

1	2	3	4	5
4	Холлофайбер	5	1 уп	5
5	Гачки	25	3 шт.	75
6	Лист ДСП	0	1 шт.	0
7	Підрамник	40	1 шт.	40
	Разом			1 021

Матеріальні затрати склали 1 021 гр. Однак у вартість художнього твору закладаються й нематеріальні показники, такі як: витрата часу, складність роботи, її оригінальність тощо. На ціну творів знаних майстрів чи художників впливає й його ім'я.

Таким чином, враховуючи вартість матеріалів, складність та оригінальність виконаної декоративної композиції її вартість склала 2 000 гр.

Технологічні принципи та послідовність виконання декоративної композиції «Моя Україна» у техніці «в'язання гачком» буде розглядатися у наступному підрозділі.

2.3 Технологічні принципи та послідовність виконання декоративної композиції «Моя Україна» у техніці в'язання гачком

Для виготовлення композиції в обраній техніці потрібно зробити багато кроків у правильній послідовності. Як правило, ми можемо виділити наступні основні етапи виконання задуму у техніці в'язання гачком:

- а) розробити ескіз майбутнього твору;
- б) підготувати до оформлення лист ДСП та прибити його до підрамника;
- в) вив'язати основу композиції «Моя Україна»;

- г) зв'язати елементи композиції (квіти соняхів та їх листя);
- д) зкомпонувати ці елементи на площині основи;
- е) прикріпити їх до основи у визначеній послідовності;
- е) оформити роботу.

Детальніша технологія виконання твору представлена нижче в таблицях :

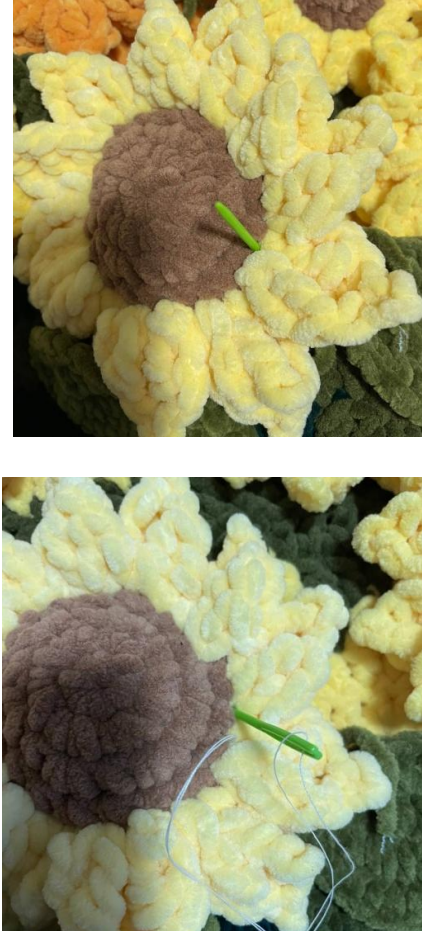
Таблиця 2.3.1 – Технологічна послідовність твору

№ Операції з/п	Графічне зображення	Технологічні умови виконання операції
1	2	3
1		Початок технологічного процесу в'язання гачком. Перший рядок – ланцюжок з повітряних петель.
2		Виконання стовпчиків з накидом
3		Поетапність в'язання основи стовпчиками з накиду.

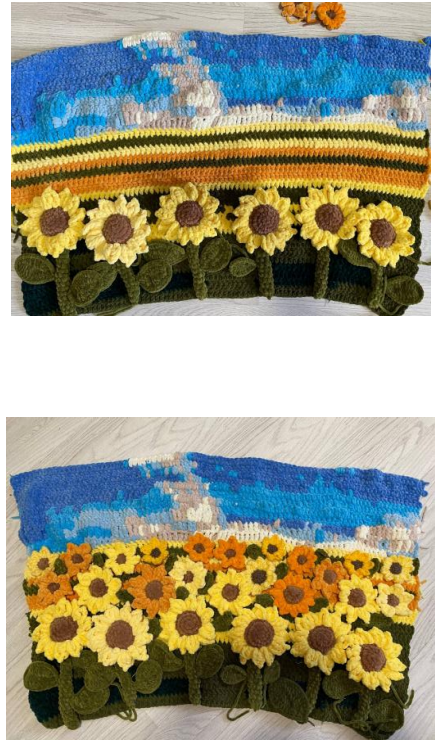

Продовження таблиці 2.3.1

№ Операції з/п	Графічне зображення	Технологічні умови виконання операції
1	2	3
3		Поетапність в'язання основи стовпчиками з накиду
4		Підготувати соняхи та листочки (див. таблицю 2.3.2)
5		Зафіксувати елементи до основи

Продовження таблиці 2.3.1

№ Операції з/п	Графічне зображення	Технологічні умови виконання операції
1	2	3
6		Кріплення до основи. Прошити стовбури соняхів швом «голою назад».
7		Технологія пришивання соняхів до основи. Прошити звичайним швом по колу соняха.

Кінець таблиці 2.3.1

№ Операції з/п	Графічне зображення	Технологічні умови виконання операції
1	2	3
8		Етапи кріплення соняхів до основи.
9		Композиція оформлена джгутом із ланцюжка з повітряних петель, які були пров'язані стовпчиками з накидом.
10		Готова робота.

Таблиця 2.3.2 – Технологія в'язання соняхів і листочків

№ Операції з/п	Графічне зображення	Технологічні умови виконання операції
1	2	3
1		В'язання переднього та заднього кіл соняха.
2		В'язання пелюстки пров'язуючи два кола через одну спільну петлю стовпчиком без накиду В'язання пелюстки пров'язуючи послідовно з одної петлі: стовпчик без накиду, стовпчик з одним накидом, стовпчик з двома накидами і те саме в зворотньому напрямку.

Продовження таблиці 2.3.2

№ Операції з/п	Графічне зображення	Технологічні умови виконання операції
1	2	3
3		Готовий сонях
4		В'язання ланцюжка з повітряних петель для листочків
5		В'язання однієї половини листка послідовно до кінця ряду пров'язуючи стовпчик без накиду, півстовпчик з накидом, стовпчик з один накидом і навпаки
6		Поворот листочка пров'язавши кілька стовпчиків без накиду в одну петлю

Кінець таблиці 2.3.2.

№ Операції з/п	Графічне зображення	Технологічні умови виконання операції
1	2	3
7		Повторення попереднього «патерна»
8		Прикладаємо дріт до листка і пров'язуємо разом з ним стовпчиками без накиду в кожну петлю
9		Готовий листок

ВИСНОВКИ

В'язання – один з найдавніших видів рукоділля. Знайдені на території Нового Світу (Перу) знахідки, що свідчать про розвиток в'язання, датуються III ст. н.е., а в Старому Світі – IV–V ст. н.е. Ці вироби свідчать про наявність уже в той час високорозвиненої техніки в'язання, складання візерунків та вибору кольору нитки.

У XV–XVI ст. в'язання доволі активно поширилося в Європі й перетворилося на домашню роботу і водночас прибуткову галузь: в'язали панчохи, шкарпетки, рукавички, капюшони, кофти, капелюшки. З'явилися цілі в'язальні цехи.

Цікаво, що ручне в'язання спочатку було суто чоловічою справою, і лише після його поширення ним почали займатися жінки.

Сьогодні в'язання є популярним хобі серед багатьох рукодільниць. Особливо широко користується попитом в молоді – в'язання гачком.

Отже, досліджуючи техніку в'язання гачком можна сказати що ця техніка є одною із найпопулярніших видів мистецтв, якою захоплюються всі люди світу.

У ході виконання дипломного проекту:

- проаналізовано історичні передумови розвитку техніки в'язання гачком;

- визначено художньо-технологічні принципи виконання декоративної композиції «Моя Україна» у техніці в'язання гачком;

- визначено та обґрунтовано художньо-композиційні та технологічно-матеріалознавчі закономірності виготовлення композиції «Моя Україна» у техніці в'язання гачком;

- за здійсненим дослідженням техніки в'язання гачком поетапно описано технологію виконання декоративної композиції «Моя Україна».

Таким чином, завдання поставлені на початку виконання дипломного проєкту виконані, мета досягнута.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

- 1 Історія розвитку в'язання [Електронний ресурс] //Про Україну. Скарбниця українського народу. – 2016. – Режим доступу: <http://about-ukraine.com/istoriya-rozvitku-v%D0%B2%D1%92yazannya/> (дата звернення 23.03.2022).
- 2 Пелагейченко М. Л. В'язання спицями як вид декоративно-ужиткового мистецтва : підручник «Трудове навчання 9 клас» / М. Л. Пелагейченко, О. В. Біленко. – Тернопіль: «Астон», 2017 – 256 с. (дата звернення 24.03.2022).
- 3 В'язання гачком [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Вільна енциклопедія. – 2020. – Режим доступу: <https://cutt.ly/rGHawmF> (дата звернення 01.03.2022).
- 4 В'язання [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Вільна енциклопедія. – 2020. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення 01.03.2022).
- 5 Терещук А. І. В'язання гачком як вид декоративно-ужиткового мистецтва : підручник «Трудове навчання 7 клас (дівчата)» / А. І. Терещук, О. Ю. Медвідь, Ю. М. Приходько. – Київ : «Літера», 2015. – 192 с. (дата звернення 03.03.2022).
- 6 Городецьких Д. Види в'язання гачком [Електронний ресурс] / Городецьких Денис // Altarta – 2019. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2020/08/11/vijna-ta-kvity-vpleteni-symvoly-nezlamnosti-duhu/> (дата звернення 30.03.2022).
- 7 В'язання на вилці: освоємо незвичайну техніку [Електронний ресурс] // Самотужки. – 2019. – Режим доступу: <https://www.samotuzhky.com.ua/91015> (дата звернення 24.03.2022).
- 8 Особливості філе в'язання гачком, схеми і опис в'язання плаття гачком і ще декількох виробів [Електронний ресурс] // Handmade base. Bets

handmade library. – 2018. – Режим доступу: <https://handmadebase.com/uk/features-loin-knitting-hook/> (дата звернення 15.03.2022).

9 Денисенко Л. І. Азбука домашнього господарювання : підручник «Трудове навчання 5–9 клас» / Л. І. Денисенко. – Київ : «А.С.К.», 2003. – 192 с. (дата звернення 10.03.2022).

10 Добірка схем і описів для в'язання гачком щільних візерунків [Електронний ресурс] // Бігай. Поради для здорового способу життя. – 2021. – Режим доступу: <https://run.kyiv.ua/dobirka-shem-i-opisiv-dlya-vyazannya-gachkom-shhilnih-vizerunkiv/> (дата звернення 12.03.2022).

11 Як в'язати ажурні візерунки гачком [Електронний ресурс] // Преса – 2021. – Режим доступу: <https://presa.com.ua/aktualne/yak-v-yazati-azhurni-vizerunki-gachkom.html> (дата звернення 27.03.2022).

12 Цікаві техніки в'язання [Електронний ресурс] // Народна освіта. – 2017. – Режим доступу: <https://narodna-osvita.com.ua/7434-ckav-tehnki-vyazannya.html> (дата звернення 15.03.2022).

13 Мереживо гачком: схема. Мереживо гачком: види, візерунків [Електронний ресурс] // Порадимо. – 2015. – Режим доступу: <https://poradumo.com.ua/162427-merezhivo-gachkom-shema-merezhivo-gachkom-vidi-vizeryunki/amp/#i-3> (дата звернення 10.03.2022).

14 Румунське мереживо принципи роботи, схеми і опис [Електронний ресурс] // Як зробити. – 2015. – Режим доступу: <https://jak.koshachek.com/articles>

[/rumunske-merezhivo-principi-roboti-shemi-i-opis.html](https://rumunske-merezhivo-principi-roboti-shemi-i-opis.html) (дата звернення 23.03.2022).

15 Туніське в'язання [Електронний ресурс] // ТКФурнітура. – 2015. – Режим доступу: <https://www.tk-furniture.com.ua/tuniske-vyazannya/> (дата звернення 29.03.2022).

16 Туніське в'язання гачком: схеми і відео для початківців [Електронний ресурс] // Paralleli. – 2016. – Режим доступу:

<http://paralleli.if.ua/12906-tuniske-vyazannya-gachkom-opis-i-uroki.html> (дата звернення 23.03.2022).

17 Амігурумі [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Вільна енциклопедія. –2019. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення 06.03.2022).

18 Що таке – амігурумі? [Електронний ресурс] // Korali.info (Коралі.інфо): краще україномовне жіноче видання. – 2017. – Режим доступу: <https://korali.info/obryadi/szo-take-amigurumi.html> (дата звернення 06.03.2022).

19 Які художники малювали соняшники [Електронний ресурс] // Якраз .– 2018. – Режим доступу: <https://yakkaks.ru/kultura-i-suspilstvo/17629-jaki-hudozhniki-maljuvali-sonjashniki.html> (дата звернення 24.03.2022).

20 Проект «Символічні квіти в українському національному образотворчому мистецтві - мак, сонях, мальва, барвінок» [Електронний ресурс] // Всеосвіта. – 2020. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/proekt-simvolichni-kviti-v-ukrainskomu-nacionalnomu-obrazotvorcomu-mistectvi-mak-sonah-malva-barvinok-266040.html> (дата звернення 03.03.2022).

21 Топ найкращих архітектурних полотен із соняшниками наших днів [Електронний ресурс] // UWCF. United world cultures foundation. – 2020. – Режим доступу: <https://uwcfoundation.com/ua/blagotvoritelnost-v-ukraine/top-najkrashhix-arx%D1%96tekturnix-poloten-%D1%96z-sonyashnikami-nashix-dn%D1%96v> (дата звернення 26.03.2022).

22 Державний Прапор України – символ державотворення, національної єдності та прагнення свободи [Електронний ресурс] // Херсонська обласна держава адміністрація. – 2018. – Режим доступу: <https://khoda.gov.ua/derzhavnij-prapor-ukra%D1%97ni-%E2%80%93-simvol-derzhavotvorennya--nac%D1%96onalno%D1%97-%D1%94dnost%D1%96-ta-pragnennja-svobodi> (дата звернення 05.03.2022).

23 Синьо-жовтий символ свободи і незалежності – День Прапора України [Електронний ресурс] // Профспілка працівників освіти і науки України. Офіційний сайт. – 2020. – Режим доступу:

<https://pon.org.ua/novyny/8115-sino-zhovtiy-simvol-svobodi-nezalezhnost-den-prapora-ukrayini.html> (дата звернення 25.03.2022).

24 Психологія кольору: Синій [Електронний ресурс] // Telopa. – 2020. – Режим доступу: <http://telopa.com.ua/psychologiya-koloru-synij/> (дата звернення 30.03.2022).

25 Семантика жовтого кольору [Електронний ресурс] // Миколаївський обласний центр народної творчості. – 2020. – Режим доступу: <https://ocnt.com.ua/semantyka-zhovtogo-koloru/> (дата звернення 28.03.2022).

26 Символіка кольорів [Електронний ресурс] // Про Україну. Скарбниця українського народу. – 2017. – Режим доступу: <http://about-ukraine.com/simvolika-koloriv/> (дата звернення 30.03.2022).

27 Задверняк Н. Війна та квіти: вплетені символи незламності духу [Електронний ресурс] / Н. Задверняк // АрміяInform. – 2020. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2020/08/11/vijna-ta-kvity-vpleteni-symvoly-nezlamnosti-duhu/> (дата звернення 26.03.2022).

28 Мр до виконання диплому [Електронний ресурс] // Модульне середовище для навчання. 2022. – Режим доступу: https://msn.khnu.km.ua/pluginfile.php/440989/mod_resource/content/1/%D0%9C%D0%A0%20%D0%B4%D0%BE%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD (дата звернення 29.05.2022).

29 Композиція (мистецтво) [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Вільна енциклопедія. 2021. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%8F_\(%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%8F_(%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE)) (дата звернення 29.05.2022)

30 Вступ. Теоретичні основи композиції [Електронний ресурс] // Модульне середовище для навчання . 2022 . – Режим доступу: https://msn.khnu.km.ua/pluginfile.php/579601/mod_resource/content/1/%D0%92%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF.%20%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%

80%D0%B5%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%97.pdf (дата звернення 30.05.2022).

31 Підтема 2_1. Принципи та засоби композиції. [Електронний ресурс] // Хмельницький національний університет . 2021 . – Режим доступу: <https://cutt.ly/hJglP8e> (дата звернення 01.05.2022)

32 Засоби композиції Симетричність та асиметричність. Статичність і динамічність [Електронний ресурс] // Модульне середовище для навчання . 2022 . – Режим доступу: https://msn.khnu.km.ua/pluginfile.php/579604/mod_resource/content/1/%D0%A1%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D1%82%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D1%82%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf (дата звернення 27.04.2022).

33 Основи композиції [Електронний ресурс] // Livejournal. 2011 . – Режим доступу: <https://kompoza.livejournal.com/2620.html> (дата звернення 12.05.2022).

34 Симетрія та асиметрія як засоби композиції, види симетрії [Електронний ресурс] // Studfile – 2016. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5241800/page:4/> (дата звернення 05.05.2022).

35 Засоби композиції. Контраст і нюанс. Ритм та метр. [Електронний ресурс] // Модульне середовище для навчання . 2022 . – Режим доступу: https://msn.khnu.km.ua/pluginfile.php/579605/mod_resource/content/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%82%20%D0%BD%D1%8E%D0%B0%D0%BD%D1%81%20%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BC%20%D0%BC%D0%B5%D1%82%D1%80.pdf (дата звернення 13.05.2022).

36 Яка плюшева пряжа краща? [Електронний ресурс] // Хобби Маркет Candy-Yarn. 2018. – Режим доступу: <https://candy-yarn.com.ua/a462255-kakaya-plyushevaya-pryazha.html> (дата звернення 25.05.2022)

37 Які властивості акрилової пряжі? [Електронний ресурс] // 0342.ua. – 2020. – Режим доступу: <https://www.0342.ua/list/235109> (дата звернення 20.05.2022).

38 Холлофайбер — що це за утеплювач, склад, використання в будівництві і текстильному виробництві [Електронний ресурс] // radka.in.ua – 2020. – Режим доступу: <http://radka.in.ua/poradi/hollofaiber-sho-ce-za-utepluvach-sk.html#i> (дата звернення 21.05.2022).

ДОДАТОК А
(довідковий)

В'ЯЗАННЯ В ДАВНИНУ

Рисунок А.1 – Фрагмент в'язаного полотна 1500–1200 рр. до н. е

Рисунок А.2 – Англійський пастух в'яже, випасаючи овець.

Гравюра 1855 р.

ДОДАТОК Б
(довідковий)

СУЧАСНИЙ В'ЯЗАНИЙ ОДЯГ

Рисунок Б.1 – В'язальні вироби в колекціях високої моди

ДОДАТОК В
(довідковий)

ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ В'ЯЗАННЯ ГАЧКОМ НА ВИЛЦІ

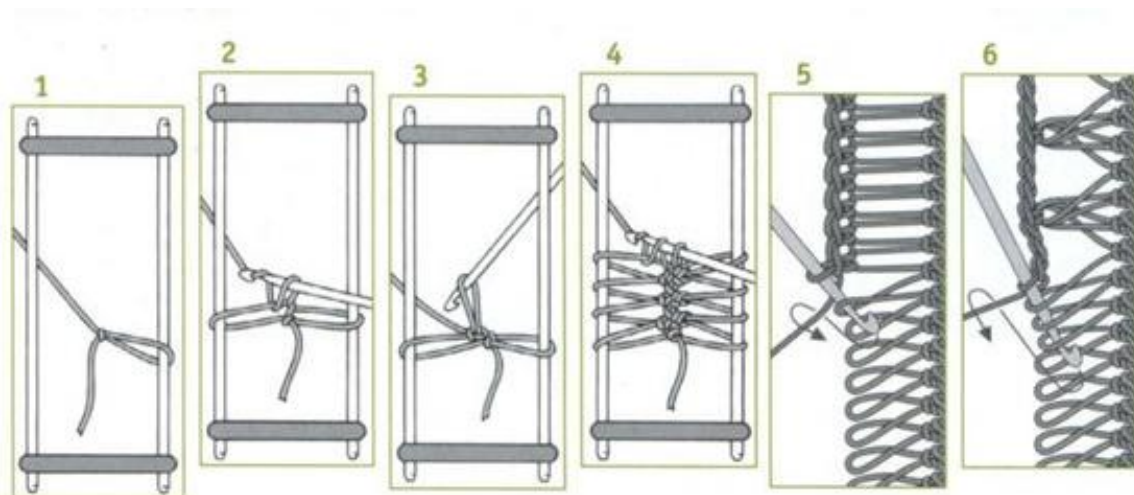

Рисунок В.1 – Техніка в'язання на вилці

Рисунок В.2 – Ажурна смуга, «мін'ярдизи»

ДОДАТОК Г
(довідковий)

ТРАДИЦІЙНІ ТЕХНІКИ В'ЯЗАННЯ ГАЧКОМ

Рисунок Г.1 – Ажурна серветка, створена у техніці філейного в'язання

Рисунок Г.2 – Щільний візерунок гачком

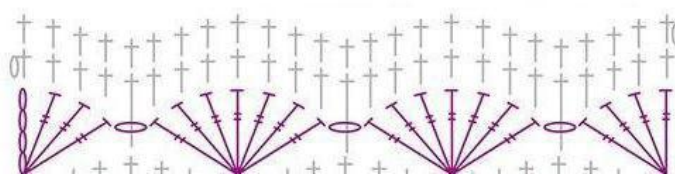

Рисунок Г.3 – Прийоми в'язання щільних візерунків

Рисунок Г.4 – Кругла ажурна серветка

Рисунок Г.5 – Серветка виконана в техніці ірландського мережива

Рисунок Г.6 – Румунське мереживо

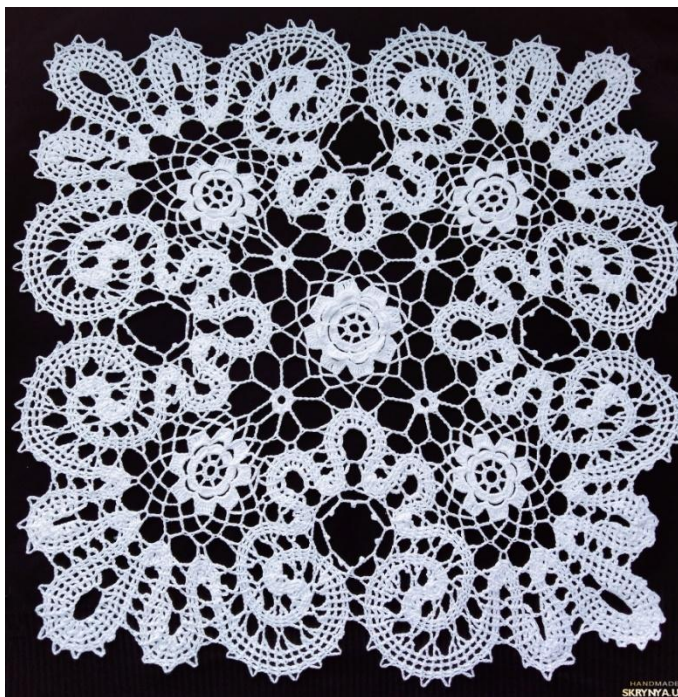

Рисунок Г.7 – Брюзьке мереживо

Рисунок Г.8 – Плетіння на коклюшках

Рисунок Г.9 – Сумка виконана у техніці туніського в'язання

ДОДАТОК Д
(довідковий)

ЯПОНСЬКЕ МИСТЕЦТВО В'ЯЗАННЯ

Рисунок Д.1 – В'язання іграшок у техніці «амігурумі»

ДОДАТОК Е
(довідковий)

СОНЯШНИКИ В МИСТЕЦТВІ

Рисунок Е.1 – «Два зрізаних соняхи» 1887 р., Ван Гог

Рисунок Е.2 – «Соняхи» 1881 р., Клод Моне

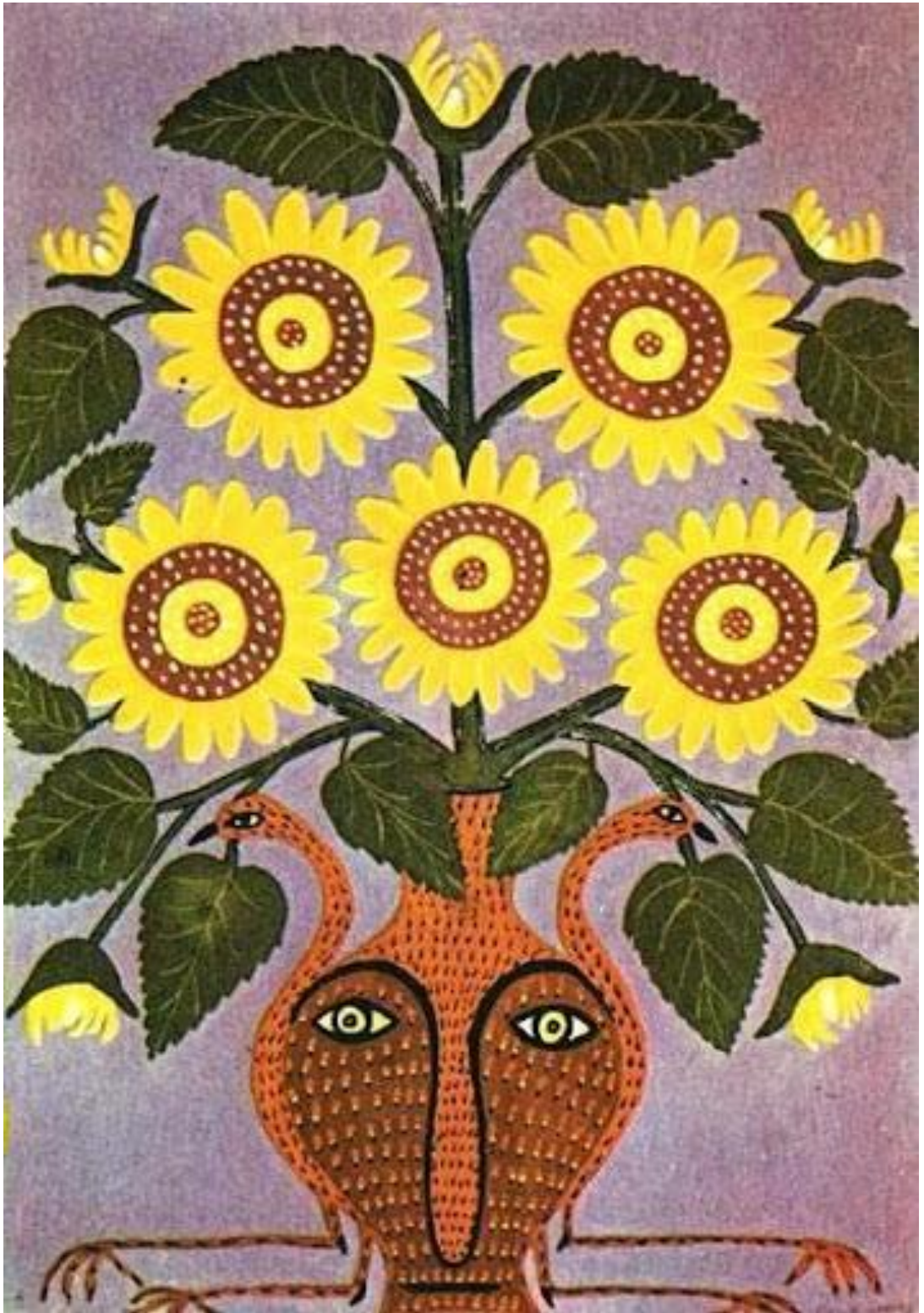

Рисунок Е.3 – «Соняшник життя» М. Приймаченко, 1963 р.

ДОДАТОК Ж
(довідковий)

УКРАЇНСЬКІ МУРАЛИ

Рисунок Ж.1 – «Квіти України» Андрій Пальваль, м.Авдіївка

Рисунок Ж.2 – «Берегиня» художник із Коста-Ріки Mata Ruda, м.Київ

Рисунок Ж.3 – «Соняшники» художники із компанії «Wall street»,
м.Київ

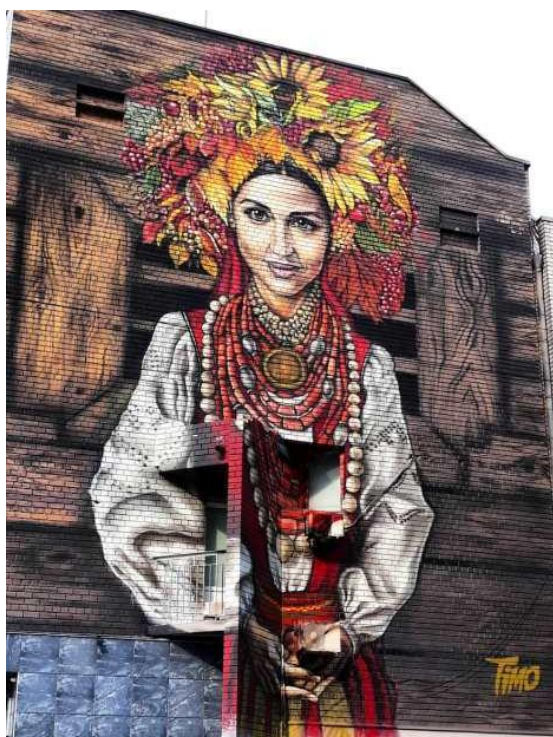

Рисунок Ж.4 – «Дівчина у вишиванці і вінку» Тимур, м. Дніпро

Рисунок Ж.5 – «Соняшники» Тарас Довгалюк, м.Вінниця

Рисунок Ж.6 – «Український дворик»
Андрій Калінкін та Євген Лантушенко, м.Кривий Ріг

ДОДАТОК К
(довідковий)

**МАТЕРІАЛИ ТА ІНСТРУМЕНТИ НЕОБХІДНІ ДЛЯ ТЕХНІКИ
В'ЯЗАННЯ ГАЧКОМ**

Рисунок И.1 – Плюшева пряжа, що використовувалася для створення декоративної композиції «Моя Україна» у техніці «в'язання гачком»

Рисунок К.1 – Інструменти необхідні для техніки в'язання гачком (гачки різного номеру, ножиці і кусачки)